

REZERVNI OFICIRJI ustanavljajo SVOJE ZDRUŽENJE

Za obrambo naše svobode in neodvisnosti ter ostalih pridobitev narodnoosvobodilne vojne, za obrambo miru v svetu in za nadaljnjo nemoteno izgradnjo socializma ter s tem neslutnega razvoja naših materialnih sil, našega blagostanja in naše kulture ni dovolj, da imamo moralno črsto in s tehniko ter tehničnim znanjem bogato opremljeno aktivno Armado, temveč mora biti za našo obrambo v vsakem trenutku moralno in tehnično pripravljeno vse našo ljudstvo. To nam nalagajo dolžnosti do domovine, pa tudi do samega sebe, če nečemo biti sužnji imperialistov z vrhoda in zahoda ter drobiž za poravnavanje njihovih medsebojnih računov, kakor nam kažejo prav zadnji dogodki okoli vprašanja Trsta. Zato »delajmo, kakor da bo 100 let mir in bodimo pripravljeni, kakor da bo vojna jutri.« Kakor je dejal naš maršal Tito.

Ce pa je utrjevanje naše obrambne sposobnosti, t. j. čim hitreje razvijanje našega gospodarstva, utrjevanje naše politične enotnosti, poglabljanje in utrjevanje bratstva in enotnosti med našimi narodi, nenehno razvijanje in poglabljanje patriotske zavesti v najširših ljudskih plasteh, nenehno osvajanje vojaške znanosti, budnost proti vsem sovražnikom ter vse ostalo, kar utrjuje našo obrambno sposobnost — stvar slehernega našega državljanca, kolikor bolj je potem to stvar rezervnih oficirjev naše Ljudske armade.

Rezervni oficirji JLA s tem, da so bili demobilizirani, niso prenehali biti oficirji JLA. Rezervni oficirji JLA, ki jim je priznana čast oficirja v tako slavni in junakijski vojski, kakršna je naša, zato ne morejo in ne smejo biti oficirji samo v vojni, temveč tudi v miru, saj se neštete stvari, ki bistveno vplivajo na potek vojnih operacij, rešujejo že zdaj in ne šele takrat, ko je že vojna. Rezervni oficirji JLA zlasti ne smejo zaostajati v tehničnem in taktičnem znanju za redno Armado, pri čemer se samo z orožnimi vajami nikakor ne more izkazati in osvojit vse bogato znanje, ki ga ima ta Armada. Rezervni oficirji JLA, ne glede na to, če so izšli iz NOB ali če so bili oficirji že v stari jugoslovanski armadi in so jim priznani čini, ker je bilo njihovo priznanje v času vojne pošteno, kakor tudi mladeniči, ki zdaj prihajajo iz šol za rezervne oficirje, pa morajo tudi v vsem ostalem javnem življenju prednjačiti pred ostalimi državljanji. To pomeni, da morajo biti v prvih vrstah borcev za socializem, bodisi v tovarni ali obdelovalni zadruzi, bodisi v ustanovi, organizaciji ali društvu, da morajo biti gospodarsko ter politično in kulturno razgledani, da morajo biti v najtesnejših stikih z ljudstvom in neoporečni tudi v svojem osebnem življenju. Skratka, biti rezervni oficir JLA pomeni biti za vzgled ostalim državljanom ter razpolagati z vsem potrebnim vojaškim in političnim znanjem, ker bodo rezervni oficirji le tako v resnici učinkoviti tisti ugled pri ljudih, ki jim gre kot oficirjem JLA in brez katerega si ni mogoče niti zamisliti dobrih voditeljev v vojski.

Rezervni oficirji, ki jih je na deset tisoče, predstavljajo zato armado, ki lahko pomeni mnogo več, kakor pomeni zdaj; armado, katere vpliv bi se moral občutiti na vseh področjih našega javnega življenja mnogo močnejše, kakor se občuti zdaj. Razen tega je potrebno, da se rezervni oficirji tudi čim bolj spoznajo med seboj, da goje v čim večji meri družabnost in tovarništvo ter druge svetle tradicije naše narodnoosvobodilne vojne, da pomagajo tudi drugim množičnim organizacijam, zlasti Zvezi borcev, predvojaški vzgoji in fizikalnemu društvom ter da preprečujejo in odpravljajo tudi morebitne krivice, ki so se ali se lahko zgodile temu ali onemu borcu ali aktivistu NOB.

Vsi ti razlogi so narekovali potrebo po ustanovitvi posebnega samostojnega združenja za rezervne oficirje, ki so bili do zdaj skupno z ostalimi borci in aktivisti organizirani v Zvezi borcev. Prav v teh dneh so ustanovili občni zbori teh združenj uspešnos, v kratkem, verjetno še ta mesec, pa bo že tudi kongres te nove organizacije v vsedržavnem merilu.

Po osnutku pravilnika, ki ga je že pripravil zvezni iniciativni odbor Združenja in bo o njem sklepal kongres, so cilji in naloge tega združenja naslednji:

da razvija pri svojih članih politično zavest in socialistični patriotizem, izkoriščajoč borbene tradicije narodov Jugoslavije ter da čuva in goji bratstvo in enotnost narodov Jugoslavije, kakor tudi ostale pridobitve ljudske revolucije;

da se bori za izgradnjo lika svoji domovini predane in borbene rezervnega oficirja, vzgojenega na svetlih primerih iz narodnoosvobodilne vojne in ljudske revolucije, da bi si tako člani združenja s svojim ugledom, aktivnostjo pri izvrševanju vojaških in drugih obveznosti ter sploh s svojim delom v življenju pridobili polno zaupanje ljudstva kot njegovi vojaški voditelji za obrambo domovine in vojni; da stalno dela na razvijanju vojaškega strokovnega tnanja svojih

članov in na njihovem seznanjanju z najnovejšimi pridobitvami vojaške znanosti in tehnike, izpopolnjevanju s tem njihovo znanje za uspešno opravljanje starejšinskih dolžnosti v JLA;

da nudi organom ljudske oblasti in JLA vsestransko pomoč v pripravah za krepitev ljudske obrambe;

da aktivizira svoje člane pri sprovanju načrta izvenarmadne vojaške vzgoje, nadalje protivojaške zaščitne službe, kakor tudi vseh ostalih ukrepov, ki se povzemajo v cilju, da se pripravi ljudstvo na obrambo;

da nudi pomoč članstvu in organom JLA pri reševanju vseh vprašanj, ki izhajajo iz odnosov med temi organi in člani Združenja kot rezervnimi oficirji (vprašanje orožnih vaj, reguliranje činov, napredovanje in slično);

da pri izvrševanju svojih nalog tesno sodeluje z vsemi družbenimi organizacijami, ki imajo posredno ali neposredno nalogo krepitev obrambno moč domovine, posebno z Zvezo borcev narodnoosvobodilne vojne;

da razvija tovarništvo in sodelovanje med svojimi člani, kakor tudi med njimi in aktivnimi oficirji JLA;

da vodi borbo proti vojni in za ohranitev miru v svetu ter za enakopravne odnose med narodi in državami;

da vzpostavlja in vzdržuje zveze ter razvija prijateljske odnose z organizacijami rezervnih oficirjev drugih dežel, kakor tudi z ostalimi organizacijami, ki imajo iste ali podobne naloge.

Razen teh ciljev in nalog bo imelo Združenje pri okrajnih in mestnih, pri republiških ter pri svojem centralnem odboru tudi posebna voljena častna razsodišča, katerih naloga bo, da bodo skrbeli za zaščito ugleda in časti rezervnih oficirjev ter da bodo proti članom Združenja, ki bi s svojim obnašanjem škodovali ugledu in časti rezervnega oficirja JLA, izrekli tudi določene vzgojne kazni, vključno s predlogom za odvzem čina.

Sodeč po osnutku pravil in po številnih, zelo živahnih ustanovnih občnih zbornih Združenja bo ustanovitev novega Združenja rezervnih oficirjev Jugoslavije nedvomno nov, velik prispevek h krepitevi naših obrambnih sposobnosti ter obenem tudi važen dogodek v našem notranje-političnem življenju. Seveda pa bodo posamezne organizacije Združenja uspešno odigrale svojo vlogo šele takrat in samo v tistih primerih, ko bodo v resnici takšne, kakršni si želi vese naše ljudstvo in kakor si jih zamišljajo ustanovitelji Združenja.

Iredentistična mestna uprava v Trstu je končala svoje delo

Trst, 10. aprila

Včeraj so bile zaključne seje občinskih odborov tako v samem Trstu kakor tudi v okoliških občinah. Tržaški župan Bartoli in drugi iredentistično-šovinistični odborniki so hoteli na zadnji seji mestne uprave prikazati svoje delo kot vzorno. Zanimivo je, da je bila zadržana seja posvečena odobritvi proračuna, kar so storili odborniki v največji naglici, čeprav so na prejšnjih sejah (skupaj jih je bilo 200) govorili o vrsti nesmiselnih in nepotrebnih zadev. Nobenega ne preseneča, če je tudi ta zadnja seja mestne uprave izpadla v že običajni iredentističnem slogu. Od vseh poročil bi veljalo omeniti referat odbornika Sciolisa, ki je v odboru odgovarjal za šolska in prosvetna vprašanja. Ta odbornik je v svojem govoru zavrnil upravičene proteste slovenskega prebivalstva glede krivic na škodo slovenskega šolstva in kulturnega življenja. Sciolis je namesto tega govoril o tem, kako se Slovincem v Trstu dobro godi in da so slovenske šole na tržaškem področju »uživale celo več-

Štufeta oboroženih sil FLRJ za rojstni dan maršala Tita

Pripadniki oboroženih sil naše države bodo poslali pozdrave vrhovnemu poveljniku maršalu Titu za njegov 60. rojstni dan v štirih štufetah. Devetnajstega maja bo odšla iz Bitolja štufeta subozemskih sil Jugoslovanske ljudske armade. Mornarji jo bodo odnesli 20. maja iz Male Podgore, kjer je bil v narodnoosvobodilni vojni ustanovljen prvi mornariški odred. Dvajsetega maja bo odšla iz Kopa štufeta vojne letalstva. Štufeta mornarice bo čez Bosno in Hercegovino prispela v Beograd, letalska pa bo šla skozi Istro, Slovenijo in Hrvaško.

Štufeta granicarjev bo odšla 10. maja iz Dubrovnika vzdolž meje v dveh smereh: prva bo ob obali Jadranskega morja ob meji proti Italiji, Avstriji, Madžarski in Romuniji, druga pa ob meji proti Albaniji, Grčiji, Bolgariji in Romuniji. Obe štufeti se bosta srečali v Nakovu pri Kikindi, od koder bosta odšli v Beograd.

Naši narodi se ne bodo nikdar odrekli pridobitvam osvobodilne vojne

New York, 10. apr. (Tanjug) Organizacije Američanov jugoslovanskega porekla in posamezniki pošiljajo ob londonski konferenci treh velesil protestna pisma ameriški in britanski vladi v pisnih protestirajo, da se jugoslovanska vlada ne udeležuje pogajanj o Trstu.

Socialni klub okrajja Sibenik govarja v svoji brzojavki Achesonu: »Ameriška vlada naj izkoristi svoj vpliv in prepreči, da bi bili v upravi cone A italijanski iredentisti. Jugoslavija je bila naš zaveznik v drugi svetovni vojni, a Italija naš sovražnik. Jugoslovanska armada je osvobodila Trst in Istro v težkem boju proti našemu skupnemu sovražniku — nemškemu nacizmu in italijanskim faš-

istom, v katerem so padli mnogi ameriški državljani. Jugoslavija je naš iskren zaveznik v sedanjih naporih za ustvaritev demokracije, neodvisnosti in svetovnega miru. Zato vas pozivamo, naj se rešitev tržaškega vprašanja prepusti neposredno jugoslovansko-italijanskemu sporazumevanju.

Podobno brzojavko, so poslali tudi ameriški delegatu na londonski trojni konferenci Juliusu Holmesu. Glasilo jugoslovanskih izseljencev »Novi list« oboja italijansko politiko barantanja pred londonsko konferenco in med njo. Omenja predloge za prenos določenih delov uprave v anglo-ameriški coni STO na italijanske oblasti in piše, da ne gre le za

upravne probleme te cone, marveč tudi za Istro in Dalmacijo, saj so na rimskih, milanskih in neapeljskih ulicah vzklicali poleg osvobodjenemu Trstu tudi »neosvobojenim Pulju, Reki in Zadru. Casopis nadalje pripominja, da so se demonstracij v Italiji enodušno udeležili nefašisti, informbrojci in vladni pristaši ter pravi: »Nismo šovinisti, ne zahtevamo tistega, kar pripada Italiji, zahtevamo pa, da nihče ne sega po zemlji, kot je slovenska in hrvaška in na kateri živi slovenski oz. hrvaški narod, ki je in se kako boleče občutil na svoji koži neusmiljeno peto italijanskega imperializma. Naši narodi se ne bodo nikdar odrekli pridobitvam osvobodilne vojne, nikoli ne bodo privolili v to, da bi po njihovi zemlji lazila tuja noga italijanskih imperialistov zavojalcev. Se vedno velja naš odgovor: Tujeja nečemo, svojega ne damo!»

Obsodba v Lucci pospešuje razmah protijugoslovanske gonje

Koper, 19. apr. (Tanjug) Prebivalci Kopa, bivši borci in aktivisti. Slovinci in Hrvači, so obsodili snovi na protestnem zborovanju v Narodnem gledališču podlo obsodbo garibaldincev na sodni rapravi v Lucci. Na zborovanju sta govorila bivši načelnik štaba divizije »Natisone« Julij Vittorio in bivši komisar divizije Plino Aldo, ki ga je sodišče v Lucci obsodilo v odsotnosti na dosmrtno ječo, oz. na 30. let zapora.

»Bivši garibaldinci iz Furlanije, ki smo se zatekli semkaj pred masčevalnimi kremplji fašističnih rabljev — je dejal Plino, smo ponosni zaradi te obsodbe. Dobro vemo, da so z nami italijanski antifašisti ter da nas cenil in spoštuje prebivalstvo istrskega okrožja in hrabri jugoslovanski narodi.

Bivši komisar italijanske garibaldinske brigade »Mateotta« Franco Laurenzi je izjavil, da so italijanski vodilni krogi s to razsodbo znova podžgali šovinistične strasti in omogočili neoviran razmah iredentistične protijugoslovanske gonje. Ostali govorniki so obsodili neuspeli poskus, da bi prišla na razpravi v Lucci na obtožno klop tudi

Jugoslavija. Z zborovanja so poslali pozdravna pisma bivšim borcev italijanskih garibaldinskih brigad in vsem bivšim borcev narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Udeleženci so po zborovanju korakali po koprskih ulicah ter vzklicali maršalu Titu, socialistični Jugoslaviji, bratstvu in enotnosti Slovencev, Italijanov in Srbov ter prepevali bojne partizanske pesmi.

Vzpostavitev odnosov med FLRJ in Japonsko

Beograd, 10. apr. Agencija Jugopres poroča, da bo v soboto v Beogradu in Tokiu uradno objavljeno, da se ukinja vojno stanje med Japonsko in Jugoslavijo. Hkrati bodo vzpostavljeni redni diplomatski odnosi med obema državama.

Odnosi med Japonsko in Jugoslavijo so bili prekinjeni pred 11 leti.

Predstavnika Slovansko-italijanske ljudske fronte odpotovala v London

Trst, 10. aprila. Včeraj so odpotovali iz Trsta v London: Branko Babič in Bartolo Petronio kot predstavnika Slovansko-italijanske ljudske fronte, dr. Josip Agneletto kot predstavnik Akcijskega odbora za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja, Bruno Cerne kot predstavnik Fronte za neodvisnost in odvetnik Mario Stocca kot predstavnik Tržaškega bloka.

Omenjeni predstavniki tržaških političnih skupin bodo stopili v Londonu v stik z zastopniki zahodnih vlad, katerim bodo obrazložili težnje tržaškega ljudstva, ki odločno nasprotuje nameram in zahtevam italijanske vlade, da bi na londonski konferenci izsilila sudeležbo pri upravi cone A Svobodnega tržaškega ozemlja.

Učitelji, ki jim ni bilo do razvoja italijanske prosvete v jugoslovanski coni

Koper, 10. aprila. (Tanjug) Učitelji in profesorji italijanske narodnosti v Izoli, Koprju in Piranu ostro obojajo učitelje, ki so kot agenti tako imenovanega komiteja nacionalne osvoboditve delali v jugoslovanski coni STO, ko pa so bili razkrinkani, zbežali v Trst. Učiteljica Mandosi, ki že 22 let dela na italijanski osnovni šoli v Koprju, je izjavila, da so učitelji s tem, da so pustili svoje dijake pred koncem šolskega leta, dokazali, da niso čutili nobene odgovornosti do otrok in staršev in da jim ni bilo do razvoja italijanske prosvete v jugoslovanski coni STO.

Učitelj Coledani, razrednik VI. razreda italijanske osemletke v Koprju je izjavil, da je beg italijanskih učiteljev samo nizkoten politični manever tržaškega CLN in italijanske vlade. Prepričan sem, je dejal, da jih bodo tisti, ki jih sedaj izkoriščajo za svoje politične namene, spet zavrgli, ko jih ne bodo več potrebovali.

Profesorji italijanske gimnazije v Piranu, italijanski slikar Fonda Atilio, Mariučia Minis, učiteljica italijanske šole v Izoli, sodijo, da so poglavitni učitelji dokazali, da niso imeli čisto vest. Obojajo jih ne le njihovi tovariši, ampak tudi prebivalstvo v vsem istrskem okrožju, ki jih ima za odkrite agente tržaškega CLN. Da so to zares bili, dokazuje sporočilo informativnega urada jugoslovanske vojaške uprave, iz katerega se vidi, kakšne denarne nagrade so prejeli za svoje umazano delo.

Hudi očitki rudarjem v ČSR

Praga, 10. apr. Praški časopis »Rude Pravo« je poslal oster ukor rudarjem in ostalemu osebju revirjev Ostrava in Kladno, češ da dolgujejo od Novega leta republikli deset tisoče ton premoga. Casopis piše, da proizvodnja premoga ne zadovoljuje in obtožuje partijske organizacije v rudnikih, da so pre malo sposobne in ne obračunavajo z ostanki drhali Slanskega in pajdašev. Rudarji tudi ne uporabljajo dovolj sovjetskih izkušenj.

Učiteljci Luiga Zeto in Maria Micheli pravita, da so starši otrok v Izoli zelo zadovoljni z novimi učitelji, ker vedo, da so ljudje iz ljudstva in da se zavzemajo za uspeh in napredek njihovih otrok.

V vseh razredih italijanskih šol se

OB LONDONSKI KONFERENCI O TRSTU

Ljubljana je srce Slovenije, Trst pa njena pljuča

Včeraj so v Londonu prekinili angleško-ameriško-italijanske razgovore glede tržaškega vprašanja in jih bodo nadaljevali prihodnji teden. — Teško je kar koli pripomniti, kako se bodo ti razgovori končali, kajti italijanska diplomacija bo slej ko prej morala najprej premostiti »neprijetnost«, ki je nastala zaradi napadov iredentistične drhali in italijanskega casopisja na Angleže in Američane. Na drugi strani pa lahko z gotovostjo trdimo, da je hiter in odločen protest jugoslovanskih narodov in naše vlade proti kakršnemu koli zapostavljanju jugoslovanskih interesov pri urejanju tržaškega vprašanja vplival na vzdušje tako v Londonu kot v Washingtonu in deloma tudi v Rimu. Govor maršala Tita in velike demonstracije po vseh naših mestih niso ostale brez odmeva v svetu: vse časopise na Zahodu poročajo in komentirajo razpoloženje množic v Jugoslaviji in obenem s tem stališče jugoslovanske vlade in rado ali nerado — priznava, da gre za ostro reagiranje in za resnično močan protest, mimo katerega ni mogoče.

To nam potrjujejo tudi skope vesti iz Londona, obenem s tem pa tudi komentarji zahodnega tiska, ki so po zadnjih izjavah Edena in Achesona glede tržaškega vprašanja postali precej previdni pri navajanju možnosti za »rešitev« vprašanja, ki so jih začeli »reševati« v Londonu. To lahko opazimo tudi v italijanskem tisku, ki je pred začetkom londonske konference napovedoval najrazličnejše »rešitve«, ki pa je sedaj precej spremenil svoj ton, kajti tudi rimskim politikom se dozdeva, da bodo Angleži in Američani postopali precej bolj »realistično«, kakor pa so želeli italijanski iredentisti.

Toda tudi omiljene izjave, da bodo v Londonu razpravljali le o »administrativnih problemih«, dejansko prav nič ne spreminjajo dejstva, ki govori o tem, da sta i Velika Britanija i Amerika pripravljene na neke »koncesije« Italiji, ki so slej ko prej v škodo Jugoslaviji. Pisali smo že o tem — in tudi splošno je znano, — da ima italijanska vlada že sedaj precej velike »koncesije« pri civilni upravi anglo-ameriške cone STO. Te »koncesije« so nedvomno v nasprotju z določbami mirovne pogodbe, kajti od tega »popuščanja« imajo koristi samo rimski krogi in z njimi vred najbolj zagrizeni iredentisti. Sedaj se baje v Londonu pripravljajo na »nove koncesije«, ki naj bi še bolj okrepile položaj De Gasperijeve vlade v Trstu. Toda mi, ki imamo z Italijani neposredne izkušnje, prav dobro vemo, da iz enega »popuščanja« nastaja drugo: čim Rimu pomoliš prst, hoče že roko! Včeraj so iredentistični krogi v Trstu s Palutanom in Bartolom sneli tržaško zastavo, ki je simbol tržaškega ozemlja, z droga na občinski palači, danes tam v znak »tibe demonstracije« ne vihra nobena zastava! Kdo pa lahko reče, da bi na podlagi londonskih »koncesij« jutri že ne plapolala s tega mesta italijanska zastava? Ne gre pri tem za zastavo, gre za postopno anektiranje cone A v sklop italijanske republike. In še več: danes bi italijanska diplomacija hotela »samo« Trst: ko bo dosegla to utešitev, bo postavila nove zahteve: jugoslovansko cono STO, jutri že kaj več, pojutrišnjem pa se bo morda že pripravljala na pohod skozi »ljubljanška vrata« na Balkan. To ni zlo prerokovanje. To so dejstva, ki se jih zavedamo, ker poznamo zgodovino, taktiko italijanske diplomacije in nesnaten imperialistične apetite rimskih političnih krogov, pa naj se imenujejo kakor koli: ali krščanski demokrati, republikanci, monarhisti, fašisti ali kominformisti. Naše ljudstvo — posebno Slovinci in Hrvači — smo imeli dovolj opravka s povampirjenim italijanskim iredentizmom, da se lahko upravičeno bojimo razvoja v krogu nekakega »popuščanja«, popuščanja, ki je nedvomno obrnjeno samo proti nam, proti našim interesom, proti našemu življu in življenju. De Gasperi se sicer zelo rad sklicuje na italijansko »demokracijo« in, če le more, izjavlja, da »je fašizem v Italiji pokopan« in da »se ne bo nikdar več pobral«. Toda zdi se nam, da so te in podobne izjave namenjene »za izvoz«, za informacijo Washingtona, Londona in Pariza, kajti v Rimu in po vsej Italiji so domačini vsak dan pričja, kako se kot gobe po dežju javljajo in zbirajo bivši in novi fašisti, kako delujejo fašistične stranke, kako delujejo razne »skvadristske skupine« in kar je še najbolj zanimivo, kako je pred nekaj dnevi zopet začel izhajati list, ki je bil uradno glasilo Mussolinijeve klike. Gre za »Il Popolo d'Italia«, za list, ki je leta in leta razpohloval gesla »rtnih srajc« in pripravljaval italijansko »javno mnenje« na imperialistične pohode. V prvi zborni številki tega lista lahko beremo, kako naj Italija zasede ne samo Trst, pač pa tudi Reko, Zadar, Kvarner, Istro in vso Dalmacijo... To so dejstva. To so besede, ki jih že predobro

Nadaljevanje na 2 strani

Preradnili: Gospoda, mislim, da je naša dolžnost, da odlikujemo Alcida De Gasperija s priznanjem kolektiva za njegova karotna petstotnovanja

POSREDOVANJE DRŽAVE V AMERIŠKI INDUSTRIJI JEKLA

Največje jeklarske industrije spet obratujejo

Splošna stavka telefonskih in brzojavnih nameščenec, ki bo zajela do 300.000 oseb

Washington, 10. aprila. (UP) Trgovski minister ZDA Charles Sawyer, ki je prevzel v imenu vlade upravo nad celotno jeklarsko industrijo v ZDA, je imenoval predsednika 86 največjih družb za operativne voditelje tovarn. Sawyer zahteva v svoji poziciji predsednikom družb, naj le vodijo posebno knjigovodstvo v razdobju, ko bodo družbe pod državno upravo, četudi bo dobiček tudi v tem času pripadal zasebnim lastnikom.

Največji podjetji jeklarske industrije »United States Steel Corporation« in »Jones and Laughline« že obratujeta in pričakujejo, da bodo tudi

manjše družbe že danes nadaljevale obratovanje.

Razen lastnikov družbe, ki so izrazili nezadovoljstvo, ker je država prevzela upravo nad ameriško jeklarsko industrijo, je tudi več republikanskih senatorjev proti akciji predsednika Trumana. Senator Edw. Martin je izjavil, da je to morda prvi korak za nacionalizacijo jeklarske industrije, senator Taft pa je objubil, da bo kasneje dal uradno izjavo, s katero bo podkrepil svojo trditev, da predsednik ZDA ne sme zapleniti industrijskih podjetij.

Prezvezne uprave nad industrijo jekla v državne roke je v resnici že 71. primer državnega posredovanja v ameriški industriji od leta 1941 do danes.

Federalno sodišče v Washingtonu je zavrnilo zahtevo obeh največjih ameriških družb za proizvodnjo jekla »Republic Steel Corporation« in »Tub Company«, naj se preklicata vladi sklep, da sme država prevzeti v svoje roke upravo njihovih podjetij.

Zastopnik ameriške črne metalurgije Clarence Randall je izjavil, da je po mnenju industrijskih krogov Trumanov sklep popuščanje kongresu industrijskih organizacij. S prevzetom uprave nad industrijo jekla je Truman podprl zahteve sindikata kovinarjev, ki ga vodi Murray, predsednik kongresa industrijskih organizacij.

Randall je pripomnil, da je ta centrala svojčas podpirala Trumanova njegovemu volinemu boju. Trumanov ukrep o jeklarski industriji je bil po njegovem namenjen brez zakonskega pooblastila.

Sindikati telefonskih in brzojavnih nameščenec, ki je včlanjen v kongresu industrijskih organizacij, je objavil danes splošno stavko vseh delavcev in nameščenec, zaposlenih v telefonski službi. Stavka bo bržkone zajela približno 300.000 nameščenec in delavcev.

Gospodarska konferenca v Moskvi

Honkong, 10. apr. (AFP) Tukajšnji finančni in trgovski krogi so s dvomi sprejeli izjavo šefa kitajske delegacije na ekonomski konferenci v Moskvi, ki je dejal, da LR Kitajska želi nadaljevati in razširiti zunanjo trgovino z zahodnimi državami. Ti krogi sodijo, da je glavni namen moskovske konference, da bi dosegla izvoz strateških potrebščin v državi sovjetskega bloka. V Hongkongu pravijo, da so sovjetski delegati na vseh ekonomskih konferencah, ki jih je doslej organizirala OZN, skušali le ovirati sodelovanje in dobre trgovske odnose med državami.

Londonška konferenca o Trstu se bo nadaljevala prihodnji teden

London, 10. apr. (Reuter): V londonskih diplomatskih krogih sodijo, da se bo trojna konferenca o upravi angloameriške cone STO nadaljevala še po velikonočnih počitnicah. Poprej so pričakovali, da se bo konferenca končala jutri.

Tuji opazovalci v Londonu menijo, da rezultati londonske konference ne bodo ustrezali pričakovanjem italijanskih političnih krogov. Dopsniki nekaterih zahodnih agencij spriče tega poudarjajo, da je londonska konferenca povsem neumestna in da v precejšnji meri ovira nadaljni razvoj položaja na STO. Sodijo, da so Vel. Britanija in ZDA privolile v konferenco, da bi se uredili odnosi italijanske vlade do neofašizma in informbirojev, ki očitajo vladi, da se ne zavzema za zadostni meri za italijanske nacionalne koristi. Nekateri opazovalci izražajo celo mnenje, da bi bila sleherni pooblastila italijanskim predstavnikom v upravi angloameriške cone STO kršitev mirovne pogodbe in bi se s tem okrepil po-hlep italijanskih političnih krogov po jugoslovanski coni STO.

Zadnje vesti

● Koper, 10. apr. (Tanjug). Generalni polkovnik Kosta Nagy je pregledal danes enote Jugoslovanske ljudske armade koprske garnizije. V njegovem spremstvu so bili tudi višji častniki enot JLA v jugoslovanski coni STO.

● London, 10. apr. (UP). Kakor se je zvedelo iz obveščenih krogov, je sovjetska vlada v novi noti o Nemčiji predlagala, da bi komisija štirih okupacijskih sil v Nemčiji preiskala pogoje v Vzhodni in Zahodni Nemčiji za doseg enotne nemške države. Sovjetska zveza je vnovič zavrnila zahodni predlog, da bi anketo izvedla komisija OZN, ustanovljena na minulem zasedanju Generalne skupščine.

● Kairo, 10. apr. (Reuter). Po današnji popoldanski konferenci med Amer pašo, bivšim egiptovskim veleposlanikom v Londonu, in egiptovskim predsednikom vlade, je bilo izdano poročilo, da bo Amer paša v kratkem odpotoval v London s sporočilom predsednika egiptovske vlade. Amer paša bo izročil to sporočilo britanskemu ministru za zunanje zadeve Edenu kot odgovor egiptovske vlade na njegovo pismo, ki ga je poslal pred tremi dnevi.

Evropsko gospodarsko sodelovanje

Pariz, 10. apr. (Reuter): Svet namestnikov ministrov Organizacije za evropsko ekonomsko sodelovanje je imel danes sestanek, na katerem je proučeval francosko odločitev, da bo zaradi velikega francoskega primanjkljaja v finančnih odnosih z evropsko plačilno unijo zmanjšala uvoz. Sodijo, da bodo namestniki načelno odobrili ta ukrep francoske vlade in pričakovali ostalim evropskim državam, naj podpo Francijo v njenem obnovenem programu.

RAZOROŽITVENA KOMISIJA OZN

Zahodne velesile se ne morejo zadovoljiti z deklaracijami ZSSR

New York, 10. apr. (AFP). Glavna nesoglasja med zahodnimi velesilami in ZSSR o razorožitvenem vprašanju so prišla včeraj ponovno do izraza na seji delovne skupine razorožitvene komisije OZN. Sovjetski delegat Jakob Malik je zopet zahteval, naj bi sprejeli odločitev o prepovedi atomskega orožja. Grajal je ameriško stališče, ki ga podpira večina v OZN in po katerem naj bi izvedli atomsko kontrolo samo s pogojem, da pripadajo atomske naprave mednarodnemu telesu, ki jih upravlja. Takšna rešitev je po Malikovem mnenju nesprejemljiva, ker bi s tem nastal »super-trust«, ki bi bil v ameriških rokah. Ameriški delegat Benjamin Cohen je izjavil, da bi bilo treba sprejeti dolocena poročila ob takšni prepovedi atomskega orožja. Poudaril je, da je nujno potrebno, da Malik razloži podrobnosti sovjetskega stališča do nadzorstva nad atomskim orožjem in pripomnil, da se ameriška vlada ne more zadovoljiti z deklaracijami.

Delegati Vel. Britanije, Francije, ZDA in Kanade so tudi vprašali sovjetskega predstavnika, kakšen je smisel sovjetskih predlogov glede na nadzorstvo nad atomsko pro-

Nov Pinayev uspeh

Pariz, 10. apr. (Reuter) Predsedniku francoske vlade Pinayju je uspelo na večerni seji narodne skupščine odstraniti še eno zapreko, ko je bil s 310:238 glasovom sprejet njegov predlog, naj bi razpravo o gibanju medni skali odgodili do 29. maja. Za vladni predlog so glasovali zmerni konservativci, radikali, večina poslancev ljudskorepublikanskega gibanja in več delegolcev. Socialisti, komunisti in približno 30 poslancev ljudskorepublikanskega gibanja je glasovalo proti temu predlogu, približno 70 delegolcev in določeno število ljudskih republikancev se je vzdržalo glasovanja.

Diplomatski korak na Dunaju

Dunaj, 10. apr. (AFP) Diplomatski zastopniki na Dunaju so poslali skupno noto avstrijski vladi, v kateri zahtevajo, naj poskrbe avstrijske oblasti za varnost in nedotakljivost diplomatskih misij.

Pred kratkim je prišlo do izgredev pred grškim poslaništvom v sovjetskem delu Dunaja. Skupina ljudi je neovirano vdrila v poslopje poslaništva, ker je sovjetsko poveljstvo prepovedalo policiji, da bi se vmešala.

Avstrijski kancler Figl je izjavil na vladni seji, da je zahteval od zavezniškega nadzornega sveta dovoljenje, da sme avstrijska policija posredovati v vseh onah, če bi bilo treba zaščititi kako tuje diplomatsko predstavništvo. Hkrati je avstrijska vlada sklenila, da bo izplačala grškemu poslaništvu odškodnino 30.000 šilingov za prizadejano škodo.

Sovjetski odgovor zahodnim velesilam

Moskva, 10. apr. (UP) Sovjetski zunanji minister Višinski je povabil sinočni diplomatske predstavnice Francije, Vel. Britanije in ZDA ter jim izročil odgovor sovjetske vlade na poslednjo noto zahodnih velesil v zvezi z Nemčijo.

Vojaška pogodba med ZDA in Čile

Santiago de Chile, 10. apr. (AFP) V Santiagu so podpisali pakt o vojaškem sodelovanju med ZDA in Čilem. V sporočilu, ki je bilo izdano o tem, je rečeno, da je glavni namen pakta, da bi s skupnimi silami zagotovili varnost in obrambo ameriške celine v skladu z že sklenjenimi pogodbami.

Pan Mun Jom, 10. apr. (AFP) Na današnjem sestanku podobora za nadzorstvo nad premirjem, ki je trajal samo 6 minut, je delegat kitajsko-severnokorejskega poveljstva vnovič zahteval udeležbo zastopnika Sovjetske zveze v komisiji za nadzorstvo nad premirjem, kakor tudi, da Združeno poveljstvo odstopi od zahteve, da se omeji graditev letališč.

Reševanje sporov v zvezi s tarifnim pravilnikom podjetja

V predpisih, ki urejajo sestavo, potrošanje in nadzorstvo nad izvajanjem tarifnega pravilnika, je postavljen načelo, da pravilnik ne more biti veljaven vse dokler, dokler ga ne potrdi pristojni višji sindikalni forum (republikanski odbor ustrežnega sindikata). Potrebno je predvideti, da se delavski svet in republikanski odbor sindikata sporazumeta o vseh točkah, ki jih zajema tarifni pravilnik. Ker pa bodo vseokrog nastala sporna vprašanja, glede katerih ne bo prišlo do sporazuma, je po uredbi o delitvi fonda plač in po navodilih k tej uredbi določen poseben postopek, po katerem se bodo reševali taki sporni primeri.

SPORE BO RESEVALA POSEBNA ARBITRAŽA

Za reševanje sporov, ki se bodo pojavili ob sprejemanju tarifnih pravilnikov, so pristojne arbitraže (razsodišča), ki bodo postavile bodisi pri vladi FLRJ (za podjetja zveznega pomena), bodisi pri vladah ljudskih republik (za podjetja republiškega pomena), bodisi pri ljudskih odborih (za podjetja lokalnega pomena). Arbitraža ne bo stalni organ, temveč ga bo vlada (ozir. ljudski odbor) sklicevala po potrebi. Arbitražo sestavljajo trije člani, in sicer: predsednik, ki je zastopnik pristojnega gospodarsko-upravnega organa, ter dva člana, od katerih je eden zastopnik podjetja, drugi pa pristojnega sindikalnega foruma (republikanskega odbora). Vsaok od treh članov ima svojega namestnika.

POSTOPEK PRED ARBITRAŽO

Predlog za sprožitev arbitražnega postopka sproži podjetje, ki se ne strinja s pripombami sindikalnega foruma, in sicer pisмено in s potrebno obrazložitvijo. Predlog je treba vložiti v treh dneh. Predsednik arbitraže potrdi ali zavrne in pošlje potrdjen izvod podjetju. Drugi izvod pristojnemu sindikalnemu forumu republikanskega odbora, tretji izvod pa obdrži za potrebe arbitraže. Predsednik pozove istočasno pristojni sindikalni forum, naj v sedmih dneh odgovori na pritožbo podjetja; na zahtevo sindikalnega foruma se ta rok za odgovor na pritožbo tudi lahko podaljša. Ko predsednik arbitraže dovolj prouči sporni primer, za kar se lahko postuže tudi strokovnjakov, razpiše razpravo.

RAZPRAVA

Na razpravo, na kateri se bo odločalo o pritožbi podjetja, povabi predsednik arbitraže zastopnika podjetja, zastopnika republiškega odbora sindikata in druge osebe, ki bi lahko pripomogle, da se pritožba ni pravilne reši. Zlasti lahko pokaže na razpravo tudi razne strokovnjake iz dotične panoge, kamor spada podjetje, katerega tarifni pravilnik je predmet razprave. Koristno je pripraviti tarifni pravilnik sličnih podjetij, ki so bili že sprejeti in potrjeni. Postopek na razpravi se bo ravnal po splošnih procesualnih predpisih. Arbitraža dokonča odločitev.

Prekrat v Boliviji

La Paz, 10. aprila. (UP) Nacionalna revolucionarna stranka Bolivije je včeraj strmoglavila dosedanja vlado vojaške junte. Voditelj stranke Herman Siles in notranji minister v strmoglavljeni vladi general Antonio Seleno sta prevzela popolno nadzorstvo v državi. Prekrat je bil izveden ob podpori vojske in policije. Položaj v La Pazu, glavnem mestu Bolivije je še vedno precej nejasen. Kakor kaže, se prekrat ni v celoti posrečil. Po vseh, ki so prispele v prestolnico Peruja Limo, je dosedanja vlada dobila oporo vojske in obkrožila upornike v četrti Miraflores v La Pazu. Do sedaj je bilo ubitih 14 oseb, ranjenih pa okrog 40.

Vodja narodne revolucionarne stranke Herman Siles je pozval upornike, naj nadaljujejo borbo ter odklonil ultimato vojske, naj se njegove sile vzdajo.

Seja sveta za blagovni promet pri vladi FLRJ

Včeraj popoldne je bila seja Sveta za blagovni promet vlade FLRJ. Na dnevnem redu so vprašanja gostinstva in turizma, razpravljali pa bodo tudi o kreditni bilanci v trgovini za to leto. Računajo, da bodo na tej seji, ki se bo verjetno nadaljevala tudi danes, sprejeti več važnih sklepov glede turizma in gostinstva ter trgovinskih kreditov.

Seji predseduje predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ Osman Karabegović, navzoči pa so tudi zastopniki vseh prizadetih resorov.

CENTRALNA LJUDSKA UNIVERZA

V petek, 11. aprila - bo ob 20 v dvoran Doma sindikatov, Miklošičeva cesta, predaval univ. prof. dr. Lavrič Božidar: »USPOSOBITEV PO POSKODBAH V INDUSTRIJI« Predavanje bodo dopolnjevali angleški film in barvni diapozitivi.

KULTURNI RAZGLEDI

Razgledi po slovenski etnografiji

O znanstvenih prizadevanjih slovenskih etnografov nam pričujeta dve pravkar izšli publikaciji: II. del »Nadpisja Slovencev« in »Slovenski etnograf«, letnik III.-IV. Medtem ko prva zaključuje smotno zasnovano delo, ki bo neogibno potreben priročnik za vsakogar, kdor se bo ukvarjal s proučevanjem slovenske etnografije, nam prinaša zajetna, 464 strani obsegaajoča knjiga »Slovenska etnografija« razprave in članke, nastale v zadnjih dveh letih. Urednika tega znanstvenega časopisa, Boris Orel in Milko Matičetov, si hvalevredno prizadevata, da bi vsaka knjiga kar se da na široko zajela in obdelala določeno narodopisno področje. Tako je letnik III.-IV. posvečen predvsem domači obrati in prinaša o tej panogi naše materialne in socialne kulture toliko gradiva, kakor ga ni bilo še nikdar zbranege v eni sami knjigi.

Zgodovina poglavitnih panog naše gospodarstva nastaja postopoma, s posameznimi monografičnimi spisi, ki bodo šele dalj gradivo za poznejšo sintetično obdelavo. Pri tem imajo tudi etnograf pomembno besedo. Ves poznejši razcvet gospodarske dejavnosti v industriji in trgovini se naslanja na domačo obrt; mnoge industrijske panoge so, samo nadaljevanje drobne obrtne dejavnosti naših prednikov, dejavnosti, ki je ustrezala raz-

voju domače obrti daje Ivan Mohorič v razpravi »Problematika domače obrti v zadnjem stoletju«. Pisec prikazuje gospodarsko osnovo in vpliv tradicije na razvoj naše obrti, nje svojstvenost in zakonodajo, ki je urejevala njen razvoj, za omejevanje obrti do industrije in narobe, nadalje začetke socialne zakonodaje; kaže tudi njene socialnopolne aspekte. njeno trgovsko-politično problematiko in druge pojave, ki so združeni z napredkom obrti. Razprava se zdi kakor oris obsežnega dela, ki ga bo treba še napisati, če hočemo izpopolniti tako zamemljeno panogo našega slova, kakor je gospodarska zgodovina. Janko Trost je prispeval razpravo »Ribiška suha roba v lesni domači obrti«. Ta spis je eden najobsežnejših v tej knjigi in mimo tega opremljen z ilustracijami na posebnih prilozhah; uvaja nas v vsej širini ne le v gospodarsko in družbeno problematiko te najstarejše domače obrti, marveč tudi v tehnično posameznih panog, kolikor označuje delo in človeka v njegovem delovnem procesu. Tone Ljubid razpravlja o izumirnih panogah domače obrti v okolici Turjaka (domači rezbarji, osovinarji, krtarčarji). Boris Orel je zbral večidel nove podatke o eni izmed naših starih obrti — o pi-partstvu na Gorjušah v Bohinju. Tudi ta razprava je opremljena z ilustracijami, ki rešujejo pred pozabo zadnje ostanke te nekoč tako uvaževane obrti. Sledita dve daljši razpravi o lončarstvu. Jože Karlovič je v »Lončarstvu na Slovenskem obdelal splošne materialne pogoje in tehnične do-

sežke našega lončarstva, Vilko Novak pa posebej obravnava zelo razvito lončarstvo v Prekmurju in se pordobneje ukvarja z vsemi značilnostmi njegove produkcije. Slike lončarskih izdelkov z njihovimi imeni izpopolnjuje besedilo obeh raziskovalcev, ki sta se poglobila v domače oblike ene najstarejših obrti sploh. Boris Orel je zbral in obdelal zanimive podatke o izdelovanju živinskih zvoncev v okolici Gorja pri Bledu, Božo Račič pa se oglašja z razpravo »Domače tkalstvo v Beli krajini«. Ta za Belo krajino tako značilna obrt je v Račičevem prispevku prikazana z etnografske prav kakor z gospodarske strani ter ob koncu zagovarja ohranitev in podporo te domače obrti tudi v novi družbeni in gospodarski stvarnosti. Franjo Baš obravnava v svojem letnem prispevku celovito tkalstvo v Dravski dolini (Vuzenica), Emilijan Cevc se zaustavlja ob etnografskih problemih freske »Sv. Nedelja« v Crngrobu. Janez Dolenc pa piše o ljudskih umetnikih v Selski in Poljanski dolini. Daljša razprava izpod peresa dr. Ivana Grafenauerja »Slovenske ljudske pesmi o Kralju Matjažu« razširja in poglablja zlasti na »o, ki ga je že prej opravil pisec s svojimi proučevanji naše ljudske poezije. Na področje naših slovstvenih izročil sega tudi razprava Nika Kureta »Tri kraljevske igre in kolede na Slovenskem. Obsežna, metodološko dobro zgrajena razprava, rezultat samostojnih proučevanj, odpira — prav kakor Grafenauerjeva — nekatera nova vidika Radoslav Hroya-

in je zastopan z daljšim spsom o slovenskem ljudskem plesu; fotograf-ski posnetki in notni zapiski izpopolnjujejo njegova muzikološko podprta izvajanja. Posebno zanimivo, to pa zaradi nenavadne oblike raziskavanja in zaradi svojih, tudi nacionalno-kulturno pomembnih izsledkov, je spis Gianfranca D'Arconca in Milka Matičetova »Folklorna anketa v Furlaniji 1946: odgovori slovenskih solarjev«. Furlaniki in slovenski etnograf sta skupaj obdelala gradivo, ki ga je dalga anketa med slovenskimi učenci italijanskih šol v videnski provinci. Obdelanih je 76 slovenskih tekstov, ki so jih zapisali v italijanski transkripciji slovenski otroci. Rezultati ankete so značilni z jezikoslovne in etnografske plati. Milko Matičetov se v posebnem prispevku bavi z zagovarjanjem pri Ketteju in Bevku. France Belzaj je prispeval nekaj krepih besedi o slovenski mitologiji v zadnjih desetih letih, posebej se o zmotah, ki se pojavljajo na tem znanstvenem področju. Niko Peršič je zapisal dve pravilnici iz Črneje, Andrej Budal je spisal sestavek o otroških igrah v Standardeju pri Gorici, France Kotnik pa o potopisju iz Koroske v l. 1795. V zadnjem delu »Slovenske etnografije« imamo daljše in krajše nekrologe: Alberta Siću (Boris Orel), Walterju Schmidu (Franjo Baš), Francetu Marultu (B. Orel), Matji Totarju (N. Zupančič), Ivanu Koštialu (Raffaele Corso). Nato vse vrste bibliografije folkloristov in etnografov Ivana Koštiala, Jožeta Glonarja, Ivana Grafenauerja in Matije Murka; prispeval

jih je Milko Matičetov. Slovensko etnografsko bibliografijo za l. 1945-1950 je sestavil Vilko Novak. Marsikaj zanimivega, tehtnega in dognanega najdemo tudi med knjižnimi poročili in ocenami, pa v rubriki Razno. Pregled tako obsežnega zbornika, kakor je dvojni letnik »Slovenska etnografija«, je v tem okviru in za široko obsežno mogoče samo z informativnim nastavekom, z opozorilom na to, kar nam ta znanstvena revija prinaša. Dejansko je v zborniku vrsta razprav, izmed katerih bi sleherni za služila podrobnejši prikaz, kakaj vsaka je sad raziskovalnega in primerjalnega dela ter kritičnega proučevanja dosejane literature, vsaka utemeljuje svojo dognanja, poglede in sodbe. Pavšalno vrednotenje clotnega dela, ki naj bi bilo tudi strokovne ocenevala, saj gre samo njim zadnja beseda, nas napoljuje z zadovoljstvom spričo očitnega napredka domače etnografije in etnologije. V današnjem času, ko pravilno cenimo vse, kar je ljudsko in ko življenje samo sega globoko h koreninam, je organizacija etnografskih proučevanj tem večjega pomena. Etnografskem muzeju v Ljubljani, ki izdaja »Slovenska etnografija« in Državni založbi, ki ga sprejela v častno vrsto svojih znanstvenih revij, prav kakor imenovanima urednikoma gre hvala in priznanje, da se lahko s takimi publikacijami postavimo pred seboj in tujimi sosedi, ki jim resumijski v francoščini ali nemščini omogočajo vpogled v delo naših etnografov, delo, ki ima ponekod stična točke tudi z njihovimi proučevanji.

Šolski sveti pred odgovorno nalogo

Cez manj kot mesec dni se bodo začeli šolski izleti. Majska škola izleti so že od nekdanjih tradicij, ki iz se posebno v novih pogojih šolstva po osvoboditvi dobila popoln razmah. Ljudska oblast je znančno podprla številna potovanja šolske mladine predvsem pa tistih učencev, ki so zapuščaj kot absolutni srednje šole ter se vključevali v gospodarstvo. Ob tej ugotovitvi pa je treba pomisliti, da so se pri tem delale grobe napake, da se pri organiziranju takih potovanj ni dovolj mislilo na to, da mora biti potovanje vzgojno, da mora pri dijaku vzbudivti čut zanimanja za lepote, ki jih hrani domovina in odkriti vse tisto, ik je povezano z rastjo našega ljudstva v preteklosti in sedanjosti. Mnogokrat so šle dijaške izletniške skupine mimo spomenikov NOV kot stvari, ki se jih ne tiče. In zato je prav, da šolske izlete dobro pripravimo in njih pripravam posvetimo več pažnje in skrbi! Pogledjmo pobliže, kaj se je dogajalo v preteklih letih.

Med dijaki je v preteklih letih vlada težnja, da morajo na dolgo pot — skratka, da mora biti potovanje čim daljše. Pri vsem tem niso pomislili, da potovanje zahteva napor in razbija moralno izletnikov in je s tem bil izlet že ob začetku obsojen na neuspeh. Niso bili redki primeri, ko so šolske skupine potovale na šolski izlet v Split ter pri tem izgubile tri noči na potovanju! Tak izlet je imel brez dvoma kvarne posledice med šolsko mladino in da je tako, mora potrditi dober vzgojitelj mladine! In ne samo to. Meseca maja se je pričelo, junija pa nadaljevalo vsakodnevno sromanje dijakov, ki so spali po železniških čakalnicah, na klopih marškatere šole (če je bil upravitelj tako dober, da jih je sprejel pod streho!) ali pa na vlakih. Po mestih smo srečavali neprespane in utrujene otroke. Vprašanje prehrane na izletih pa je poglavje zase. V želji, da bi potovanje bilo čim daljše so dijaki odklanjali prehrano (toplo!) v krajih, kjer so se ustajivali, ker pač niso imeli denarja. Pri tem je treba pomisliti, da potovanje v oddaljene kraje mnogo stane človeka, ki zasluži, — kako pa naj zmore stroške dijak, ki je odvisen od sredstev, ki jih v ta namen sprimkane oče, mati ali morda brat. V letoviščih si nadalje srečaval šolske izletniške skupine, ko so otroci polegali po klopih v parkih in se skrivali pred vročimi sončnimi žarki v sencih nizkega grmičevja ob obalah. Tako pripravljene izleti prav gotovo niso imeli nobenega učinka in še več pri mladini so povečali smisel za neurejenost in nedisciplin, čemur pa je treba tudi letos posvečati več pozornosti!

Stroga kazen za poverebe iz pohlepa po ugodnejšem in razkošnejšem življenju

Pred mariborskimi okrožnim sodiščem je bila 3. aprila kazenska obravnava proti Mariji Budja, bivši uslužbenki Narodne banke v Mariboru, njeni teti Jožefi Majer, Katarni Pavon, posestnici Avguštinu Vidoviču, bivšemu nameščniku MLO Maribor in Stefki Dolenc, bivši uslužbenki Narodne banke v Mariboru. Vse so bile obtožene v zvezi s poverbami, ki jih je izročila Marija Budja, v teku kazenske preiskave in obravnave je bilo ugotovljeno in dokazano, da je Marija Budja kot uslužbenka Narodne banke z veliko prekanostjo kradla potrošniške karte in industrijske bone tako da ji kljub vseli pozornosti in večkratnim preiskavam ni bilo moči takoli priti na sled. Često je zaradi njenih goljufij padel sum na druge poštene tovarše, ki si sami niso mogli razlagati, na kakšen način nastajajo pri njihovem delu primanjkljaj. Končno pa je uspelo izslediti pravega krivca — Marijo Budja. Izbrljala je svoj položaj zlasti v Faših, ko je bila navaj na blagajne banke največje pri tem kazala sicer veliko delovno vnetje, vse pa z namenom, da bi prikrila svoje poverebe. Javni tožilec je pravilno označil njeno dejanje kot družbeno zelo nevarno, ker je oškodovala blagovne fonde v času, ko je našo ljudstvo treplo zaradi suše, Višina škode, ki jo je v kratkem času prizadelo državi, presega pol milijona din. Z Budjevo je bila najtežje povezana Vidovičeva, ki je kot uslužbenka Mestnega odbora ponarjala dokumente za oškodovanje in nakaznje iz podno. Ostale obtožene pa so kupovale od navedenih nakaznje in bone, to pa po cenah, ki so bile občino preznike in bi jih morale opozoriti na nepošten izvor kupljenih kart oziar bonov.

Roke proč od ljudskega premoženja

Med ljudi, ki še ne znajo ločiti med svojimi in ljudskimi stvarmi spada tudi 24letna Ema Lunakčič iz Maribora, V oplenjenici Mariborske tekstilne tovarne je delala na raztezalnem stroju ter bila točno poučena, koliko in kako se tu blago razteza. Speteno je ugotovila, da se n. pr. 150 metrov dolg kos raztegne od 10 do 20 metrov ter da je glede tega skorajda nemogoča točna evidenca. To okolnost je začela Lunakčičeva tedaj bolj izkoriščati ter odnašati blago domov. S tatvinami je začela v maju 1951 in jih nadaljevala vse do februarja letos, ko so jo zasačili. Med staro obleko in podlogo zimskega plaščja je tako znesla domov 208 m blaga, ki ga je sproti prodajala stalnim oddaja malce manjše s Hrvaškega po 200 do 300 din meter. Ta »postranski« zasluzek ji je v tem času prinesel skoraj 60.000 din. Pred nekdanji dnevi pa je dobila na okrajnem sodišču plačilo: leto in dva meseca zapora ter povračilo škode, ki jo je s krajo napravila v tovarni.

Nova slovenska komedija

Anton Ingolič: »Vsakomur svojec«

Dobrih slovenskih komedij je pač zelo malo in ni čuda, da vsak donesek k tej zvrsti dramske literature zbudijo pri nas posebno pozornost. Te dni gostujejo po odrih v mariborski okolici igralci SKUD »Pošta« z novo Ingoličevno komedijo v dveh dejanjih. Krstna predstava »Vsakomur svojec« je menda v Mariboru doživela precejšen uspeh, medtem ko sem mič prilo opazovati, da delo kmečki gledalci precej hladno sprejemajo. Ta komedija je komad iz proforskega in študentovskega življenja. To je zgodba o postarjem profesorju Sircu, ki ima nekaj pisateljske žilice in je napisal igro »Vsak je svoje sreče kovač« V tej njegovi igri se star profesor zaljubljuje v dvajsetletno deklico, mlad suplent pa v dekletovo mater, pa se pri idilični planinski koči ne odvija nemoteno, kajti poleg deseterdaj nastetih oseb se tam znajdejo tudi študentje, ki Sircu igra celo pripravljajo za uprizoritve. Zivo občutljivo razliko med neživljenjskim razpletom Sircuove igre in med resničnim razpletom dvojne ljubavne igre v življenju in se seveda, po stari študentovski navadi, ponorčujejo iz svojih profesorjev. Hkrati pa je pri tej planinski koči tudi star ravnatelj gimnazija z svojo ženo. Stari je čudek svoje vrste, čaka na upokojitev, njegova žena pa je spletkarka, ki zopet na svoj način posega v ljubzenski zgodbi. In čeprav stari ravnatelj noče o upokojitvi ničesar slišati, ga vendar tu doseže obvestilo, da je njegov naslednik profesor Sirc. Takšno je kaj odgrode te komedije. Igra skuša učinkovito predvsem s situacijskim humorjem, deloma tudi s karakternimi. Motiv sam na sebi je imeniten in moralna zgodba pozitivna. Sploh je s te strani vzeto Ingoličevno pisateljsko delo, močno pozitivno. Toda, kadar potem Ingolič zastavi pisateljsko pero in bi moralji iz sicer tedaj zanesove rasti liki živih ljudi, tedaj njegova ustvarjalna moč pogosto omaga. Tako tudi tukaj. Dramatska situacija je sicer nakazana, zaplet sam na sebi pride sicer dovolj naglo, zato pa se tem bolj vleče razplet. In namesto živih ljudi, namesto prepričljivih likov nastopajo osebe, ki so nekako prisliljene v čudno situacijo brez življenjske globine, psihološko povsem neizdelane. Saj je tu in tam kakšen prizor kar sprejemljivo napisan. Mnogo smeha povzroča situacija, ko vadijo študentje Sircuovo igro in se nasimnjajo kot dvojniki svojih profesorjev. Smeh izzove tudi nastop sarea ravnatelja Polajnarja, ki je neprestano na lovu za svojimi ključi; in mnogo veselosti izzovejo ponesrečene spletke njegove žene, ki se končajo zelo dramatično s pjeni omedelvic. In končno, tudi študentom se nasmehje, ko se norčujejo iz proforske za ljubljenski in proforskega čuđaštva. Toda kaj pomaga vse to, ko se ti neprestano vsiljuje misel, kako so vse te osebe izrisane naivno, plitko in se situacija precej po sili odvijajo. Vzemimo v pretes en sam značaj. Tu je profesor Sirc, ki se v času, ko se njegova leta že nagibajo v zaton, zaljubljuje v mlado dekle. V njej pač vidi na eni strani žensko, ki mu bo znala ustvariti ugodje družinskega življenja, na drugi strani pa v njej čuti vso mladost, vso lepoto, ki se iz njegovega življenja že poslavljajo. Kakšna tragika pravzaprav, ko ga dekle zavrne. Kako bi znal Molière takšen lik izrisati! Tu pa se odklonjeni Sirc zelo naglo sprizani s svojo usodo in se zaroči z dekletovo materjo. In suplent Osat, ki piše sprva tako navdušene kritike o Sircuovem delu. Ko pa se zaljubljuje v isto dekle, ki je predmet Sircuovega snubljenja, zelo naglo spremeni svoje mnenje o vrednosti Sircuovega pisanja. Ta egotistični moment, ki tako zelo skvarja Osatovo podobo, ki bi morala v tej komediji biti vendar najbolj simpatična, pa se kasneje še enkrat pojavi tudi v Sircuovem značaju. Kajti študentje, ki predvajo njegovo igro, so sami slabi dijaki, ki imajo popravne izpite. In ker vadijo njegovo igro, jim Sirc obljubi, da so — sedmosolci — pravzaprav že osmošolci. Na yem-

Pravniki želijo zakone in uredbe približati ljudstvu

Društvo pravnikov v Mariboru je sklenilo pripravljati redne javne debatte večere, na katerih bodo razpravljali o raznih zakonitih postopkih in uredbah in vsakdanjem življenju. Prvi javni debatni večer je bil v sredo zvečer v razpravnih dvorani okrožnega sodišča. Razpravljali so o postopku likvidacije podjetij ter se pri tem najbolj poglobili v potek likvidacije kmetijskih in potrošniških zadržug. Medtem ko pri likvidacijskem postopku ostalih podjetij ni več težav, je pri ukinitvi kmetijskih zadržug zelo pereče vprašanje, kdo bo kril dolgove teh zadržug pri bankah in drugod. Kmetijska zadruga Osek v Slovenskih goricah ima 50 članov in okrog 600.000 din dolga. Z izterjavo deležev in omejenega jamstva za te deleže bi zbral lahko samo okrog 7000 din, to da kje dobiti ostalo?! Podobni primeri in približno enaki dolgovi so tudi pri kmetijskih zadržugih Partinje in Gorica, kjer prav tako ovira likvidacijski postopek vprašanje, kako bodo krili dolgove, ki so nastali zaradi prevelikega števila uslužbencev v trgovini. Pravniki referenti in ostali udeleženci so obsojali tudi primere pzeniznega kaznovanja uslužbencev kmetijskih zadržug in državnih podjetij, ki so poverjavili večje vsote denarja. Tako je dobil uslužbenec Korat iz kmetijske zadruge Jurij v Slov. goricah za poverbov 370.000 din samo 11 mesecev zapora in je bil med odsluženjem celo pomilošen. Ljudje pri Jurju menijo, da je zelo poceni prišel do 370.000 din, ki jih je končno uporabljal ter jih še dolgo ne bo mogoče izterjati. Mnogo dolgov so kmetijskim zadržugam s slabimi upravnimi odbori povzročile nezakonite predaje poslovanja med uslužbenci, ki ovirajo tavljanje krivcev slabega poslovanja. Na prvem debatnem večeru si je Društvo pravnikov pridobilo izkušnje, kako je treba pripraviti take večere, da bodo privlačni tudi za mariborske delavce in ostalo prebivalstvo. Za nadaljnje debatne večere pa bo seveda potrebno dobiti tudi večjo dvorano. M. S.

Novi delavski svet guštanske železarne na delu

Dne 8. t. m. popoldne se je na svojem zadržug, 16. zasedanju stari delavski svet guštanske železarne temeljito seznanil z zaključnim računom in finančnim stanjem podjetja. Hkrati je mogel razbrat lepe uspehe svojega dela v šestnajstmesecnem mandatu dobi. Včeraj popoldne pa je bilo prvo zasedanje novoizvoljenega delavskega sveta guštanske železarne ob udeležbi 77% novoizvoljenih članov. Predsednik starega upravnega odbora Franc Mežner je v svojem poročilu temeljito opisal delo upravnega odbora od izvolitve do danes, tov. direktor Gregor Klančnik pa je ponovno razložil zaključni račun odnoso bilanco podjetja in opozoril nove člane delavskega sveta na ogromen pomen sodelovanja v vseh smerih. Iz svoje srede so izvolili 8 tovaršev, ki uživajo kot člani upravnega odbora posebno zaupanje, da bodo vodili tovarno.

Ptujska mladina bo tekmovala v počastitvah dneva vstaje naših narodov

Na Mladinski aktivni vptujekej okraju sprejemajo 4-mesečno tekmovanje v počastitvah dneva vstaje jugoslovanovskih narodov. Tekmovanje bo obnem pripravna za okrajno mladino z manjško okolici. Podobne najdbe so drugod po Sloveniji zelo redke. Ljudska oblast je nakazala Zgodovinskemu društvu za delo pri izkopavanju 50.000 din. Strokovno vodstvo pri izkopavanju ima diplomirani arheolog tov. Stanko Pahč.

Zrtva podlega zločina

30. marca letos sta bila v vasi Selišči pri Radgoni umorjeni 24letna Ana Ros in njena 6-letno stara hči. Okoli 5. ure dopoldne istega dne so odprli stanovanje in našli na tleh ležajočo Rosovo, ki je imela globoko rezan vrat in je bila že mrtva. V njen otrok, ki ga je Rosova kopala, je njezn v kopalni bani mrtev. Pri obdukciji je ugotovilo, da je Ana Ros imela prerezano žilo na vratu, otrok pa je imel na glavi znake udarcev. Za morilcem polzvedujejo. M. G.

V tovarni čevljev bodo še bolj varčevali s surovini

V torsk se je v mariborski tovarni čevljev sestel novoizvoljeni delavski svet na 1. zasedanju, ki mu je predsedoval najstarejši član del. sveta tov. Miklavž. Poročilo predsednika upravnega odbora je bilo dokaj izčrpno. Nakazal je težave, s katerimi se je moralo podjetje boriti za izvršitev svojih obveznosti do podjetja »Obuteva«. Za novega predsednika del. sveta je bil izvoljen tov. Jože Čof. Sprejeli so sklep, da se bodo vsi člani del. sveta na seminarju seznanili z zakoni. Veliko skrb bodo posvetili varčevanju materiala in dvigu kvalitete svojih, po vsej državi znanih izdelkov. Z. R.

Uredba o plačah železniškega osebja v upravnih in izvršilnih enotah

Zvezna vlada je izdala uredbo o nazivih in plačah železniškega osebja v upravnih in izvršilnih enotah. Ta posebna uredba je potrebna, ker se na železnicah zaradi posebne organizacije in načina dela ne morejo uporabljati predpisi, ki veljajo za druga gospodarska podjetja. Predstila splošne uredbe o plačah in zasluzkih delavcev in uslužbencev v gospodarskih podjetjih se uporabljajo le v železniških podjetjih. Plače železniškega osebja v upravnih in izvršilnih enotah sestojijo po novi uredbi iz temeljne plače, položajnega dodatka, dodatka za stopnjo enote, dodatka za delovno mesto in dodatka za posebni položaj. Osnovna plača se določa po strokovni sposobnosti, nazivu, dokazane mu uspehu pri delu in letih službe. Uredba določa naslednjih 23 plačnih razredov: I. 22.500 din, II. 21.000 din, III. 19.500 din, IV. 18.000 din, V. 16.500 din, VI. 15.000 din, VII. 14.000 din, VIII. 12.500 din, IX. 11.500 din, X. 10.500 din, XI. 9.400 din, XII. 8.800 din, XIII. 7.800 din, XIV. 7.200 din, XV. 6.800 din, XVI. 6.400 din, XVII. 6.000 din, XVIII. 5.600 din, XIX. 5.300 din, XX. 5.000 din, XXI. 4.700 din, XXII. 4.400 din, XXIII. 4.100 din. V XVI. do XVIII. razredu so določeni trije peldolžni razredi v vsakem mesecu. V XIV. in XII. razredu po 300 din, v XI. do XIII. razredu po 400 din, v VIII. do X. razredu po 500 din in v

Mladina se pripravlja na delovne akcije

Na mestnem komiteju Ljudske mladine v Mariboru in na komiteju okrajja Maribor-okolica se v čedalje večjem številu oglašajo v zadnjih tednih mladinci in mladinke z željo, da jih sprejmejo v mladinske brigade, ki jih do pomagale na letošnjih delovnih akcijah mladine. Prav tako živo zanimanje je tudi v posameznih mladinskih skupinih v mestu in na podeželju. Med drugim se oglašajo tudi mnogi mladinci, ki so bili že na dveh ali treh mladinskih akcijah, ki so gradili mladinskih proge ali pomagali na katerem drugem važnem gradbišču. S posebnim navdušenjem se mladina zanima za tiste brigade, ki bodo šle letos obnavljati prizadete kraje na Tolminskem.

Mednarodna hidrografska konferenca

Na šteti mednarodni hidrogrfski konferenci, ki bo konec tega meseca v Monaku, bodo jugoslovanški zastopniki stivali 14 predlogov za poenostavljenje navigacijskih publikacij. Na konferenci bodo razpravljali tudi o novih pomorskih znakih, o navodilih za izrabo tehničnih izumov itd. V mednarodnem hidrografskem institutu je vključenih doslej že 28 držav, svoje zastopnike za to konferenco pa je prišlo 20 držav. Konferenca se bodo udeleževali tudi delegati 10 znanstvenih ustanov iz raznih držav. Na dnevnem redu je 83 predlogov.

Dopisnike in tiste, ki žele dopisovati v »Slov. poročevalca« v Celju in okolici, vabimo na sestanek, ki bo v sredo 16. aprila ob 15.30 v sejni dvorani Mestnega komiteja v Celju.

DNEVNE VESTI

COLEDAK
Petek, 11. aprila: Rada, Leon. Sobotata, 12. aprila: Lazar, Viktor.

SPOMINSKI DNEVI
11. IV. 1864. — Ustanovljena Slovenska Matica, France Levstik je postal njen tajnik.
11. IV. 1744. — Rojen v Kamniku pisatelj Jurij Japelj.
11. IV. 1943. — Na železniški progi Ljubljana—Zidani most iztrijo partizani blizu Litije italijanski vojaški vlak, pri čemer je bilo ubitih 130 italijanskih vojakov.
11. IV. 1944. — Nemci napadejo položaje naše XXX. divizije pri Zireh. Njihov napad se je spreminil v poraz, pri katerem so imeli okrog 160 mrtvih in ranjenih.

Po nalogo Predsedstva vlade LRS 188-252 z dne 27. aprila 1952 pred Okrajno avto prevzono podjetje v likvidacijo. Pozivajo vse upnike in dolžnike, da prijavijo svoje terjatve do 1. maja 1952.

Z odločbo OLO Kamnik št. 250/1-52 z dne 3. aprila 1952 je prešel DUR-NAM Kamnik s l. aprila 1952 v likvidacijo. Pozivamo vse upnike in dolžnike, da v roku 30 dni po objavi prijavijo svoje terjatve in poravnajo dolgove. Likvidacijska komisija. 2278-n.

Med našimi čitatelji in naročniki uspešno posredujejo mali oglasi v »Slovenskem poročevalcu«. Če kaj prodajate, kupujete, iščete in objavljate ter polzvedujete, oddajte mali oglaševanje v upravi na Koroski cesti 1 (telefon 26-81).

Maribor

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
Petek, 11. aprila ob 20: Moliere: »Namišljeni bolnik«. ZIS.
Sobotata, 12. aprila ob 20: Shakespear: »Romeo in Julija«.

KINO MARIBOR
PARTIZAN: angleški film: »Sestre (ob 18 in 20).
UDARNIK: barvni ameriški film: »Nepturnova hči« (ob 16, 18 in 20).
POBREŽJE, STUDENCI: zaprt.
TAM: od 11. do 14. aprila: angleški barvni film: »Sarabanda za mrve ljubimce« (ob 19.30).

RADIO MARIBOR
Petek, 11. aprila: Od 13 do 13.15 oddaja v madžarščini. Od 16 do 16.10 lokalne vesti. Od 16.10 do 16.20 zabavna glasba, vmes oglaš in objave. Od 16.20 do 16.30 kulturni drožbi iz Prekmurja. 16.30 do 16.50 pesmi A. Lajnoviča poje tenorist Andrej Planušič, pri klavirju Breda Rajhova. Od 16.50 do 17 deset minut filmske glasbe.

DEZURNA LEKARNA
Petek, 11. aprila: Lekarna »Pri gradu«, Partizanska cesta 1.

Celje

KINO CELJE
CELJE MATROPOL: ameriški film: »Bagdadski tatovi«.
CELJE DOM: slovenski film: »Kekec«.

Obvestila
RAZPIS
Poliklinika Ljubljana razpisuje sistematizirano mesto bolničarja-mavčarja za polni delovni čas. Reflektanti s predpisano strokovno izobrazbo za bolničarje in zdravstveni delavci, ki so imeli vsaj petletno delovno dobo, naj se zglasijo pri predpisanih mestih na: Poliklinika, Ljubljana, Miklošičeva cesta 20-I, soba številka 131 do 20. aprila 1952. 2290-a.

OBVESTILO
Podjetje »Elektrosignal« obvešča vse zainteresirane, da izvršujemo v naši delavnici popravo in vzdrževanje elektronskih merilnih instrumentov in obratni izvedbi za prenos in vgradnjo v stikalne plošče. V kolikor bi se pokazala morebitna potreba po nadomestnih delih vezanih na uvoženi material, se bo to takoj po pregledu delovne podobe lasnikom v svrhu oskrbe potrebnih deviznih sredstev.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Z odločbo Sveta za gradbene in komunalne zadeve MLO, Ljubljana, št. GO 539/2-X/Dr je prešlo mestno podjetje »Kamen Ljubljana, Kotnikova ulica 10 v likvidacijo z dnem 1. aprila 1952. Pozivajo se dolžniki, da poravnajo svoje dolgove in upniki, da prijavijo svoje terjatve do vključno 1. maja 1952. Oporazarno dolžnike v kolikor ne bi svojih dolgov poravnali, da bomo iste sodno izterjali.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM

Potrošniška zadruga z o. j. Domžale preide po sklepu občnega zbora zadružnikov z dne 6. aprila 1952 dne 30. aprila 1952 v likvidacijo, oziroma preide v državni trgovski sektor, kot novo osnovano podjetje Trgovsko podjetje »Potrošnik« v Domžalah. Pozivamo vse upnike, da v roku enega meseca po tej objavi priglasijo svoje terjatve, dolžnike pa, da v tem roku poravnajo svoje obveznosti napram zadrugi. — Uprava potrošniške zadruge Domžale.

Umri

Umrla nam je naša ljubljena mama JOZEFA KLEMENČIČ. Pogreb draga pokojnice bo v soboto, 12. aprila ob 14.30 v Zal — mrliške veže sv. Marije. Zalujeji sin Lado z ženo in ostalo sorodstvo. Naznanjamo žalostno vest vsem sorodnikom in prijateljem, da nam je v 72. letu starosti umrl naš dragi mož, oče, stari oče, stari JOSIP BIZJAK, krojaški mojster. Pogreb bo 11. aprila iz kapelice sv. Jožefa ob 16.30. Zalujeji: žena Marija, sinova Boris in Anton, snaha Ivanka, vnuk, vnučkinja in ostalo sorodstvo. Zapolnila nas je naša noma MARIJA SKOFIČ. Pogreb bo v petek 11. aprila ob 14.30 v Zal — mrliške veže sv. Frančiška. Zalujeji družina Krizman. 2283-a.

Na Robu so umrli v 85. letu starosti naj ljubljenejši oče, stari oče in pra oče ALOJZIŠ ŠKERLI (posestnik). Pogreb bo na Robu 12. aprila ob 10. dopoldne.

Zalujeji družine: Škerji, Šurk, Šmekraj in Novak, Rob, Ljubljana, Javor, Ribnica in Buerens Aires, 11. aprila 1952. Vse sorodnike, prijatelje in znance obveščamo, da je umrl naš dobi mož, oče in stari oče ALOJZIŠ MARINIC, upokojenec Zavoda za socialno zavarovanje. Pogreb draga pokojnika bo v petek, 11. aprila ob 16 v Zal — mrliške veže sv. Andreja. Zalujeji žena ZARJA, hči Palmira por. Debelak, Božena, sin Stane, sestra Marija, brat Ivan, zet Miroslav, vnučkinja Mojca, Srajan in ostalo sorodstvo. 2284-a.

Uprava Titovih zavodov »Litostroj« obvešča, da je zaradi nesreče pri delu aprila umrl naš zvesti delavec in nesebični tovarš JANEZ HOSTNIK. Dragavega sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu. Pogreb pokojnega bo iz Suhe 47 pri Škofji Loki v petek 11. aprila ob 16.30. Škot žrtve nesreče pri delu je umrl naš zvesti in delovni član tovarš JANEZ HOSTNIK. Pokojnega sodelavca bomo težko pogrešali. Spomin na njega nas bo bodril pri našem delu za boljšo bodočnost. Pogreb bo iz Suhe 47 pri Škofji Loki. Sindikat Litostroj. 2287-a.

Uprava Titovih zavodov »Litostroj« obvešča, da je zaradi nesreče pri delu aprila umrl naš zvesti delavec in nesebični tovarš JANEZ HOSTNIK. Dragavega sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu. Pogreb pokojnega bo iz Suhe 47 pri Škofji Loki v petek 11. aprila ob 16.30. Škot žrtve nesreče pri delu je umrl naš zvesti in delovni član tovarš JANEZ HOSTNIK. Pokojnega sodelavca bomo težko pogrešali. Spomin na njega nas bo bodril pri našem delu za boljšo bodočnost. Pogreb bo iz Suhe 47 pri Škofji Loki. Sindikat Litostroj. 2287-a.

MALI OGLASI

KOSILNI STROJ, nov all dobro ohranjen kuplino. Kurivo, Ljubljana, Masarykova cesta 15. Telefon 4536-8.

TRI KURJACE za kurjenje krožne pečice peči sprejme takoj Opekarna Prečna — Novo mesto. Stanovanje in hrana preskrbljena. — Javiti se pismeno ali osebno pri podjetju. 4478-I.

DVA OSKRBOVALCA živine, samska, srednjih let, ki bi bila večja tudi boljši sprejem. Nastop službe takoj. Plača in ostali pogoji po dogovoru. Interesenti naj se javijo: Zdravilnice Cateške to-plice pošta Brežice. 4556-I.

DVEŠTOSKI TOVARNI AVTO znamke Superstav s 6-kratnim motorjem ter posebej kompletne diferencial in 2-ozonski kamion, vse dobro ohranjeno prodaja Vиноgradniška obdelovalna zadruga, — Vinski vrhovi in likvidacija, Ivanjovcvi 22, telefon št. 1. 4607-4.

KLAVIRSKO HARMONIKO »Scandall«, 96 basov, 4 registri prodam. Naslov v ogl. oddelku. 4612-4.

PLANINSKO DRUŠTVO Ljubljana — Matiča razpisuje mesto oskrbnika v Domu na Komni. Pismene ponudbe pošljite na upravo društva, Masarykova cesta številka 14. 4623-1.

POSTENEVA EKONOMA ali vrtarinja, zelo lepa za pripravo dnevnice sprejme. Ponudba na ogl. odd. pod »Vinoград«: 4584-1.

Vreme

VREMETSKE POROČILO HIDROMETEOROLOŠKE SLUŽBE
Stanje dne 10. aprila ob 7. uri jutraj: Področje vsakega zračnega priziska z jedrom nad osrednjim Sredozemjem v svojem znanodnem delu razpada in tem omogoča nastanek sekundarni sredozemski depresiji, ki bo v kratkem vplivala na naše vreme. — V Sloveniji je bilo danes zjutraj precejno jasno vreme, močnega oblakost je bila na Pri-morskem in v alpskem svetu. Mraznja temperatura je bila -2°C v Planici. — Zračni pritisk je bil danes ob 7. uri v Ljubljani 783,5 mm, pritisek pada, temperatura zraka 4,6°C, najnižja temperatura 3,7°C, relativna vlažna 96%, oblačnost 4/3, vidljivost 800 metrov.

Napoved za petek, 11. aprila: Vetrovno vendar lepo pomladansko vreme. — Temperatura brez spremembe.

Igralci SKUD »Pošta« močno trudijo, da komad čim bolj odigrava. Med njimi izstopa po izraziti igralški nadarjenosti Ina Setine, ki pa igra tudi najvažnejše vloge ravnateljice žene. Izrazilo igra tudi gimnazijskega ravnatelja Jože Sentočnika in profesorja Sircu Edo Kolmanji. V edina ostalih igralcev je pač začetnik in kar mikaavno je slediti njihovu prizadevanju, ko kljub začetni plahosti kažejo toliko volje in ljubezni go ignoranji in se jim v kakšnem prizoru kdaj pa kdaj tudi posreči kakšen dober nastop. F. F.

SKOPLJE, gospodarsko in kulturno središče Makedonije

Govoriti o Skoplju, glavnem mestu LR Makedonije, pomeni opisovati dobo med katero je to mesto v resnici postalo, gospodarsko in kulturno središče Makedonije.

Skopje je znano že iz rimske dobe. Bilo je postaja glavne prometne zveze med vzhodnim in zahodnim delom rimskega cesarstva. Znana pa je tudi iz zgodovine južnih slovanskih narodov. Nekdaj je bilo prestolnica carja Dušana. »Kale« — velika trdnjava, ki se še danes dviga v sredini Skoplja, pričča, da je imelo to mesto vedno pomembno vlogo v bojih južnih slovanskih plemen zoper Bizantince in pozneje zoper Turke. Zgodovina pripoveduje o velikem pomenu mesta tudi v poznejših dobah. Razni spomeniki iz dobe turškega gospostva pričajo, da je bilo Skopje uvrščeno, v vrsto velikih mest ne samo po svojem gospodarskem, temveč tudi po svojem strateškem položaju. Tudi v novejši dobi, ko so bili boji za vpliv v Makedoniji, je bilo Skopje vedno bojišče med velikobolgarskimi, velikoserbskimi in velikoturškimi tendencami.

Govoriti o Skoplju, glavnem mestu LR Makedonije, pomeni opisovati dobo med katero je to mesto v resnici postalo, gospodarsko in kulturno središče Makedonije.

Skopje je znano že iz rimske dobe. Bilo je postaja glavne prometne zveze med vzhodnim in zahodnim delom rimskega cesarstva. Znana pa je tudi iz zgodovine južnih slovanskih narodov. Nekdaj je bilo prestolnica carja Dušana. »Kale« — velika trdnjava, ki se še danes dviga v sredini Skoplja, pričča, da je imelo to mesto vedno pomembno vlogo v bojih južnih slovanskih plemen zoper Bizantince in pozneje zoper Turke. Zgodovina pripoveduje o velikem pomenu mesta tudi v poznejših dobah. Razni spomeniki iz dobe turškega gospostva pričajo, da je bilo Skopje uvrščeno, v vrsto velikih mest ne samo po svojem gospodarskem, temveč tudi po svojem strateškem položaju. Tudi v novejši dobi, ko so bili boji za vpliv v Makedoniji, je bilo Skopje vedno bojišče med velikobolgarskimi, velikoserbskimi in velikoturškimi tendencami.

Govoriti o Skoplju, glavnem mestu LR Makedonije, pomeni opisovati dobo med katero je to mesto v resnici postalo, gospodarsko in kulturno središče Makedonije.

Skopje je znano že iz rimske dobe. Bilo je postaja glavne prometne zveze med vzhodnim in zahodnim delom rimskega cesarstva. Znana pa je tudi iz zgodovine južnih slovanskih narodov. Nekdaj je bilo prestolnica carja Dušana. »Kale« — velika trdnjava, ki se še danes dviga v sredini Skoplja, pričča, da je imelo to mesto vedno pomembno vlogo v bojih južnih slovanskih plemen zoper Bizantince in pozneje zoper Turke. Zgodovina pripoveduje o velikem pomenu mesta tudi v poznejših dobah. Razni spomeniki iz dobe turškega gospostva pričajo, da je bilo Skopje uvrščeno, v vrsto velikih mest ne samo po svojem gospodarskem, temveč tudi po svojem strateškem položaju. Tudi v novejši dobi, ko so bili boji za vpliv v Makedoniji, je bilo Skopje vedno bojišče med velikobolgarskimi, velikoserbskimi in velikoturškimi tendencami.

Govoriti o Skoplju, glavnem mestu LR Makedonije, pomeni opisovati dobo med katero je to mesto v resnici postalo, gospodarsko in kulturno središče Makedonije.

Skopje je znano že iz rimske dobe. Bilo je postaja glavne prometne zveze med vzhodnim in zahodnim delom rimskega cesarstva. Znana pa je tudi iz zgodovine južnih slovanskih narodov. Nekdaj je bilo prestolnica carja Dušana. »Kale« — velika trdnjava, ki se še danes dviga v sredini Skoplja, pričča, da je imelo to mesto vedno pomembno vlogo v bojih južnih slovanskih plemen zoper Bizantince in pozneje zoper Turke. Zgodovina pripoveduje o velikem pomenu mesta tudi v poznejših dobah. Razni spomeniki iz dobe turškega gospostva pričajo, da je bilo Skopje uvrščeno, v vrsto velikih mest ne samo po svojem gospodarskem, temveč tudi po svojem strateškem položaju. Tudi v novejši dobi, ko so bili boji za vpliv v Makedoniji, je bilo Skopje vedno bojišče med velikobolgarskimi, velikoserbskimi in velikoturškimi tendencami.

Mariborski strelci tekmujejo

Mariborske strelske organizacije so pozivile svoje delovanje predvsem letos pozimi, ko so ustanovili strelsko ligo. Ker je bilo sklenjeno, da lahko v njej tekmujejo le tisti člani strelskih družin, ki bodo dosegla določeno število krogov, je postalo zanimanje med njimi še večje in vse bolj so se začeli vključevati v strelsko organizacijo.

V mariborski strelski ligi je v streljanju z zračno puško sodelovalo 20 ekip po pet članov. Družine so bile razdeljene v prvo in drugo po deset moštvo. Med udeleženci tekmovalja je bila ostra borba, saj pri končni oceni marsikje ni odločilo le število doseženih točk, temveč število doseženih krogov. Strelci so se tekmovalno disciplinirano udeleževali in so dosegli nekaj dobrih rezultatov.

V prvi ligi je osvajača prvo mesto strelska družina Daki iz tovarne volnenih in vlogone izdelkov, ki je osmerkat zmagala, enkrat izgubila in dosegla 16 točk z 11.286 krogi od 13.500 možnih. Povprečno

Celjski dijaki na smučeh

Na smučiških Medvedjaka na Mozirskih planinah so se pred dnevi pomerili dijaki celjskih srednjih in strokovnih šol v smuku, veleslalomu in skokih. Sodelovalo je 70 najboljših smučarjev s 6 zavodov. V smuku je med starejšimi mladinci zmagal Tkavc (I. g.), med mlajšimi mladinci Veber (IKS), med mladinkami Bračuševa (učiteljske). Moštveno prvenstvo starejših mladincev si je priborila I. gimnazija, mlajših mladincev Industrijska kovinarska šola, mladink pa učiteljske. V skokih je zmagal Cetina.

Veleslalom z Jalovca

Kakor prejšnji dve leti, bo Smučarski klub Enotnost tudi letos 4. maja priredil veleslalom z Jalovca. Tradicionalna prireditev z mednarodno udeležbo bo letos privedla poleg naših najboljših smučarjev tudi tekmovalce iz Avstrije in Nemčije.

Smučarji in člani sindikalnih podružnic naj v zvezi s prostimi dnevi za 1. maj organizirajo skupinske izlete v Gornje-savsko dolino. Poig naravnih lepot bodo imeli priložnost videti tudi kvalitno smučarsko prireditev. Gosuša v Kranjski gori, Podkoren in Rače imajo govoril prostih mest. Putnik bo v teh dneh organiziral več skupinskih izletov. Turisti, planinci in smučarji, pridite 4. maja pod Ponco in Jalovec.

NAMIZNI TENIS

Petrovič in Košarjeva prva na sindikalnem prvenstvu

Za dijaki so imeli svoje prvenstvo v namiznem tenisu tudi delavci in nameščenci v Kranju. Tekmovali so igralci in igralke »Iskre«, »Tiskarne«, O.L.O., M.L.O. in Bolniške biagajne. Turnir je pokazal, da je tudi med člani sindikatov v Kranju namizni tenis precej priljubljen.

V konkurenci moških je prvo mesto zmagal Petrovič, ki je v finalu premagal še eno od dvojic, B. Zlatič in B. Zlatič. Najboljši par sta bila Zlatič-Tomanžič (J.D.). Pokal in prvo mesto pri registriranih članih si je priboril Stern (»Konstruktor«).

ŠPORT V KRATKEM

Na teniškem turnirju v Monte Carlu je Palada premagal Freitasa 6:2, 6:1, Petrovič pa Lazarinca 1:6, 7:5, 6:1. Petrovič je nadalje dobil igro s Papom 7:5, 6:1, skupaj z Branovičem pa je izgubil parniški par dvojici Drapper-Osagaa. V nadaljevanju iger je Petrovič izgubil z Nielsenom (Danska) 3:6, 8:7, 6:1, Palada je premagal Brichanta (Belgija) 6:2, 8:6, Branovič pa je brez borbe dobil igro z Göpferom (Nemčija). V osmi finalu je nemški par Göpfer-Hermann premagal Jugoslovana Mitiča in Palado 3:6, 4:6, 8:6 in 6:2.

Nogometaši BSK so svojo prvo tekmo v Solunu z moštvom Iraklis odločili v svojo korist v razmerju 9:2 (5:0).

Studentska reprezentanca, ki se pripravljala na nogometno tekmo s Francijo, je izgubila tekmo za trening z beograjskim Radničkim 2:3 (0:1).

Olimpijski trening atletov se bo po sklepu olimpijskega odbora nadaljeval od 15. maja do 1. junija v Beogradu. Poveljni so Peceji, Sabovič, Zupančič, Ernad, Dimitrijevič, Mlakov, Sarčević, Krnjajič, Krivokapič, Milec, Dangubič, Gubijan, Berec in Galin, od tekmovalk pa Knez, Kotlusek, Honolja, Borovec, Matej in Radosavljevič.

Na kegljskem prvenstvu Ljubljane v mednarodnem slogu (2-krat 200 lučajev) je prvo mesto zasedel Mlakar (Zeleznikar Ljubljana) s 1578 keglji pred Dominikom (Zel. Lj.) in Berkom (Krim).

Na tečajni akademiji Partizana v Ormožu je sodelovalo 88 tečajev. Najbolj so ugajale članice, vendar so tudi ostali oddelki, med katerimi je precej začetnikov, dobro izvajali vaje in obviadali orodje.

Japonci ne bodo šli v Romunijo. Zveza za namizni tenis Japonske je objavila, da japonski športniki ne bodo šli na svetovni šampionat leta 1953, v Romunijo, marveč da bodo predlagali, naj bi bilo tekmovanje zunaj »železne zaves«. Vzrok, zakaj Japonci ne žele braniti naslov svetovnega prvaka v namiznem tenisu, ki so ga osvojili v Bombayju pred dvema mesecema, je v tem, ker se boje za varnost svojih športnikov.

Ali si že naročili ponedeljske izdaje »Slovenskega poročevalca«?

Mesečna naročnina samo 20 din

izvozniki lista. Izkazni konzorcij Osvobodilne fronte Slovenje — Direktor: Rud. Janhuba — Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak — Tiskarna Tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Uredništvo: Ljubljana Knafličjeva ulica 5, telefon 55-32 do 55-34 — Uprava: Ljubljana, Čopova ulica 59-III, telefon 45-75 in 46-21 — Oglasi oddelek: Ljubljana, Selenburgova ulica 5, telefon 38-96, za ljubljanske naročnike 24-63, za zunanje 38-32 — Poštni predal 29 — Tekoči račun NB 601-90321-6 — Mesečna naročnina 140 dinarjev

Nekaj zanimivosti o izgradnji in razvoju LITOSTROJA

Iz predavanja direktora Titovih zavodov „Litostroj“, tov. Franca Pečarja, o nalogah in razvoju naše tovarne turbin

O tem, ali je prav, da smo zgradili Litostroj ali ne, ni vredno izgubljati besedi. Delavci Litostroja so s proizvodnimi uspehi že zadosti jasno dokazali potrebo obstoja močnega tovarne za proizvodnjo turbin, kakršni so naši Titovi zavodi. Sedaj obratujejo Litostrojove turbine v 18 hidrocentralah s 26 agregati, katerih skupna instalirana zmogljivost znaša okrog 27.000 konjskih moči. Za leto bo začelo poskusno ali redno obratovati nadaljnjih 11 hidrocentral z našimi turbinami in s skupno instalirano zmogljivostjo okrog 61.000 konjskih moči. V Litostroju pa izdelujejo ali že montirajo sestavne dele turbin še za 16 hidrocentral s skupno zmogljivostjo okrog 480.000 konjskih moči. Naerte turbinskih naprav pa pripravljajo za 7 velikih hidrocentral, ki jih bodo začeli graditi prihodnja leta s skupno zmogljivostjo 657.200 konjskih moči. Ko bodo obratovalne vse te hidrocentrale, bomo v naši državi pridobili 1.224.000 instaliranih konjskih moči. V ilustraciji naj navedemo, da znaša instalirana zmogljivost vseh švicarskih hidrocentral okrog 1.700.000 konjskih moči.

Izmed hidrocentral, ki smo jih začeli graditi po osvoboditvi za potrebe naše razvijajoče se industrije, že obratujejo večje Litostrojove turbine v hidrocentralah Savica, Pesočani, Mešiči, Cokanj, Ozalj, Sapunčica in druge. Te in druge že obratujejo Peltonove, Francisove in Kaplanove turbine v hidrocentralah, ki smo jih našli na pa so razmeroma majhne v primeri s turbinami, ki so jih v Litostroju že izdelali in dobavili v zadnjem času ali pa jih šele izdelujejo. En sam agregat hidrocentrale v Jablanici, ki ga bo gnala v Litostroju izdelana Francisova turbina, bo imel 31.000 konjskih moči. Eno izmed velikih turbin hidrocentrale v Jablanici, za katero so nedavno vili 10-tonski bronasti tekač, bodo v Litostroju izdelali že do konca letošnjega leta.

Od 7 hidrocentral, ki so izbrane, da jih bomo začeli graditi prihodnja leta, bo največja hidrocentrala Ozreniči v Crni gori, ki bo imela 4 agregate v Peltonovimi turbinami po 104.000 konjskih moči. To bodo največje Peltonove turbine v Evropi.

Da se je v Litostroju uspešno razvila tako na široko zasnovana proizvodnja, je bilo treba premagati mnogo težav predvsem na področju organizacije proizvodnje. Litostroj je namreč tipičen predstavnik individualne proizvodnje, ker terja vsaka hidrocentrala drugačne turbine po velikosti in konstrukciji. Zato je treba vsako turbinsko napravo ali vodno energijski stroj posebej konstruirati, izrisati, pripraviti modele in organizirati proizvodnjo. Amortiziranje vloženega kapitala v takšnih podjetjih traja mnogo dlje, kakor v podjetjih, ki množično ali serijsko proizvajajo in lahko v večji meri uporabljajo ne-kvalificirano delovno silo. V tovarnah, kakršna je Litostroj, je potrebnih tudi več delovnih mest, ker ni mogoče zaposliti marsikaterega stroja več kakor za eno izmeno. Razen tega potrebujejo take tovarne tudi mnogo drugih strojev, ki služijo samo obdelavi zelo velikih ali kompliciranih delov. Takšni stroji pa so nujno potrebni, čeprav so izkoriščeni na leto morda le dva do tri mesece.

Danes stane ena sama turbinska naprava za tako velik agregat, kakor je montiran v hidrocentrali Mariborski otok, okrog 600.000 do 650.000 dolarjev (150 do 195 milijonov din), Če ne bi zgradili Litostroja in se njegov kolektiv ne bi tako zagrizeno zavzel za proizvodnjo domačih turbin, bi morali dati inozemstvu za opremo naših hidrocentral velikanska deviza sredstva. V Litostroju pa imajo danes v delu 6 turbinskih naprav, približno tako velikih kakor je v hi-

drocentrali Mariborski otok, razen tega pa še 12 le nekoliko manjših.

Za med graditvijo naše tovarne turbin so začeli pripravljati ustanovitev nujno potrebnega konstrukcijskega biroja (ki mora biti v podjetjih, kakršno je Litostroj, zelo številen in šteje tudi do 15% celotnega zaposlenega delavstva) in povezavo z večjimi podobnimi industrijskimi podjetji v tujini. Ze leta 1946 je direktor Litostroja tov. Franc Pečar iskal stike v Češkoslovaški, toda tamonjski odgovorni ljudje že tedaj niso pokazali nobenega razumevanja za naša prizadevanja. Leto pozneje se mu je dogodilo isto v Sovjetski zvezi, kjer imajo veliko tovarno turbin v Leningradu. Po mučnih in dolgotrajnih pogajanjih na ministrstvih v Moskvi se je tov. Pečar po eno in pol mesečnem bivanju v SZ vrnil v domovino praznih rok. Niso mu dovolili niti, da bi si ogledal tovarno turbin v Leningradu. Litostroj je nato iskal zveze v Italiji, Franciji in v Švici in jih je našel našel v Zahodni Nemčiji, kjer je sklenil licenčno pogodbo z eno izmed najbolj izkušenih turbinskih tovarn v svetu, s tvrdko L. M. Voith v Heidenheimu. Licenčna pogodba v tovarni Voith obsega samo pomoč pri gradnji turbin za nekatere velike hidrocentrale, in sicer Vuzenico, Mariborski otok, Zvornik, Medvedje, Jajce II. in Vrla II.; za vse ostale naše hidrocentrale pa izdelujejo v Titovih zavodih turbine brez vsakršne direktne pomoči iz inozemstva.

Kot mesto za postavitev Litostroja je prišla v poštev Ljubljana predvsem zaradi tega, ker je bilo tukaj zadosti strokovnih delavcev. V Ljubljani je namreč živel precej delavcev, ki so že pred vojno delali v bivših Strojnih tovarnah in izdelovali manjše turbine. Tako je bil razvoj proizvodnje v porajajočem se Litostroju vsaj v osnovi zagotovljen. Razen tega ima Ljubljana prometno zelo ugodno lego, saj leži na križišču glavnih železniških prog. Z graditvijo hidrocentral na Savi in s povezavo naših elektroenergetskih virov pa bo imel Litostroj v kratkem zadosti električne energije tudi za nadaljnji razvoj.

Kako se je v Titovih zavodih razvila proizvodnja, nam pričajo naslednje številke: Medtem ko je znašala leta 1948 3049 ton, se je lani povzpela na 5316 ton in bo že letos po planu dosegla okrog 7600 ton v vrednosti 3,2 milijarde din po novih ekonomskih cenah.

Litostroj, ki je zrasel prva leta po osvoboditvi hkrati s tovarno »Ivo Ribar - Lola« v Zeleznikih, predvsem zaradi nujnega povečanja zmogljivosti naše osnovne industrije, se je v

drocentrali Mariborski otok, razen tega pa še 12 le nekoliko manjših.

Za med graditvijo naše tovarne turbin so začeli pripravljati ustanovitev nujno potrebnega konstrukcijskega biroja (ki mora biti v podjetjih, kakršno je Litostroj, zelo številen in šteje tudi do 15% celotnega zaposlenega delavstva) in povezavo z večjimi podobnimi industrijskimi podjetji v tujini. Ze leta 1946 je direktor Litostroja tov. Franc Pečar iskal stike v Češkoslovaški, toda tamonjski odgovorni ljudje že tedaj niso pokazali nobenega razumevanja za naša prizadevanja. Leto pozneje se mu je dogodilo isto v Sovjetski zvezi, kjer imajo veliko tovarno turbin v Leningradu. Po mučnih in dolgotrajnih pogajanjih na ministrstvih v Moskvi se je tov. Pečar po eno in pol mesečnem bivanju v SZ vrnil v domovino praznih rok. Niso mu dovolili niti, da bi si ogledal tovarno turbin v Leningradu. Litostroj je nato iskal zveze v Italiji, Franciji in v Švici in jih je našel našel v Zahodni Nemčiji, kjer je sklenil licenčno pogodbo z eno izmed najbolj izkušenih turbinskih tovarn v svetu, s tvrdko L. M. Voith v Heidenheimu. Licenčna pogodba v tovarni Voith obsega samo pomoč pri gradnji turbin za nekatere velike hidrocentrale, in sicer Vuzenico, Mariborski otok, Zvornik, Medvedje, Jajce II. in Vrla II.; za vse ostale naše hidrocentrale pa izdelujejo v Titovih zavodih turbine brez vsakršne direktne pomoči iz inozemstva.

Kot mesto za postavitev Litostroja je prišla v poštev Ljubljana predvsem zaradi tega, ker je bilo tukaj zadosti strokovnih delavcev. V Ljubljani je namreč živel precej delavcev, ki so že pred vojno delali v bivših Strojnih tovarnah in izdelovali manjše turbine. Tako je bil razvoj proizvodnje v porajajočem se Litostroju vsaj v osnovi zagotovljen. Razen tega ima Ljubljana prometno zelo ugodno lego, saj leži na križišču glavnih železniških prog. Z graditvijo hidrocentral na Savi in s povezavo naših elektroenergetskih virov pa bo imel Litostroj v kratkem zadosti električne energije tudi za nadaljnji razvoj.

Kako se je v Titovih zavodih razvila proizvodnja, nam pričajo naslednje številke: Medtem ko je znašala leta 1948 3049 ton, se je lani povzpela na 5316 ton in bo že letos po planu dosegla okrog 7600 ton v vrednosti 3,2 milijarde din po novih ekonomskih cenah.

Litostroj, ki je zrasel prva leta po osvoboditvi hkrati s tovarno »Ivo Ribar - Lola« v Zeleznikih, predvsem zaradi nujnega povečanja zmogljivosti naše osnovne industrije, se je v

drocentrali Mariborski otok, razen tega pa še 12 le nekoliko manjših.

Za med graditvijo naše tovarne turbin so začeli pripravljati ustanovitev nujno potrebnega konstrukcijskega biroja (ki mora biti v podjetjih, kakršno je Litostroj, zelo številen in šteje tudi do 15% celotnega zaposlenega delavstva) in povezavo z večjimi podobnimi industrijskimi podjetji v tujini. Ze leta 1946 je direktor Litostroja tov. Franc Pečar iskal stike v Češkoslovaški, toda tamonjski odgovorni ljudje že tedaj niso pokazali nobenega razumevanja za naša prizadevanja. Leto pozneje se mu je dogodilo isto v Sovjetski zvezi, kjer imajo veliko tovarno turbin v Leningradu. Po mučnih in dolgotrajnih pogajanjih na ministrstvih v Moskvi se je tov. Pečar po eno in pol mesečnem bivanju v SZ vrnil v domovino praznih rok. Niso mu dovolili niti, da bi si ogledal tovarno turbin v Leningradu. Litostroj je nato iskal zveze v Italiji, Franciji in v Švici in jih je našel našel v Zahodni Nemčiji, kjer je sklenil licenčno pogodbo z eno izmed najbolj izkušenih turbinskih tovarn v svetu, s tvrdko L. M. Voith v Heidenheimu. Licenčna pogodba v tovarni Voith obsega samo pomoč pri gradnji turbin za nekatere velike hidrocentrale, in sicer Vuzenico, Mariborski otok, Zvornik, Medvedje, Jajce II. in Vrla II.; za vse ostale naše hidrocentrale pa izdelujejo v Titovih zavodih turbine brez vsakršne direktne pomoči iz inozemstva.

Kot mesto za postavitev Litostroja je prišla v poštev Ljubljana predvsem zaradi tega, ker je bilo tukaj zadosti strokovnih delavcev. V Ljubljani je namreč živel precej delavcev, ki so že pred vojno delali v bivših Strojnih tovarnah in izdelovali manjše turbine. Tako je bil razvoj proizvodnje v porajajočem se Litostroju vsaj v osnovi zagotovljen. Razen tega ima Ljubljana prometno zelo ugodno lego, saj leži na križišču glavnih železniških prog. Z graditvijo hidrocentral na Savi in s povezavo naših elektroenergetskih virov pa bo imel Litostroj v kratkem zadosti električne energije tudi za nadaljnji razvoj.

Kako se je v Titovih zavodih razvila proizvodnja, nam pričajo naslednje številke: Medtem ko je znašala leta 1948 3049 ton, se je lani povzpela na 5316 ton in bo že letos po planu dosegla okrog 7600 ton v vrednosti 3,2 milijarde din po novih ekonomskih cenah.

Litostroj, ki je zrasel prva leta po osvoboditvi hkrati s tovarno »Ivo Ribar - Lola« v Zeleznikih, predvsem zaradi nujnega povečanja zmogljivosti naše osnovne industrije, se je v

Moderne stanovanjske zgradbe

BORGJIČI

POSLOVENIL VLADIMIR LEVSTIK

Lepotica Julija je ljubila enooklega Orsa, Adrianinega sina. Ko je papež to zvedel, jima je pripravil sijajno svatbo in jih osebno poročil. Aleksandra Farnese, Julijinega brata, je imenoval za kardinala. Ljudski glas ga je kmalu prekrstil v kardinala Fregneseja.

Papež je poskrbel, da se je mlada dvojica nastanila v palači San Martinelli, ki stoji tik zraven Vatikana. Iz palače so vodila stranska vrata na vatikanske vrtove.

Neko noč, ko je sijala polna luna, se je mlada Julija brez nadiščkega korena in črnega psa vdala starcu Aleksandru. Enooki Orso je oslepel.

Aleksander Borgjič je dal v slovesni procesiji nositi Julijo Farnese kot živo svetnico v skrinji za relikvije.

Aleksander Borgja je bil zgubil zaupanje v mandragoro in sklenil, kakor doslej, tudi v bodoče verovati samo vase in se odpovedati vsaki drugi veri. Medtem ko so ljudje njegovega časa vezeli v praznovanju, je bilo Aleksandru Borgja posihodno v zabavo, da je drzno izzival vse bese spodnjega in zgornjega sveta.

V njegovi palnici je viselo vse polno nagačenih zionskih ptic, sov, kukavic in netopirjev. Bela roža,

mrtaški cvet, mu je sleherni večer ležala na zgljavu. Rad je obedoval tako, da je sedelo za mizo trinajst ljudi. Noži in žlice so bili položeni navzkriž. Ob priletku obeda je navadno v dozdevni neprevržnosti razlil vina po mizi. Rad je videl, če mu je pritekala mačka čez pot. In razveselil se je, kadar je srečal tako nuno. Največkrat jo je vzel kar s seboj v Vatikan, če pa je bilo predalet, je stopil z njo v najbližjo cerkev, da sta se pozabavala na kaki stranski galeriji.

Nemec, iuris et theologiae doktor Johannes Burcardus iz Hasslacha pri Strassburgu, je spisal o novem papežu letak v navadni nemščini, ki se je na Nemškem zelo razširil in pridobil papežu mnogo prijateljev.

»Novi papež je mož velikega srca in bistrega razuma. Z modrostjo, čednostjo in odkritosrčnim življenjem je pravi naslednik papeža Kaliksta, svojega blagopokojnega strica. V njem se družijo miloba, značajnost, pobožnost in znanje vsega, kar se spodobi tolikanj visokemu stanu. Upamo, da bo preprostem krščanskemu ljudstvu v sposeh in korist ter da bo srečno vodil preko nevarnih morskih skal in dosegel nebesko gloriožo.

Johannesa Burcarda je papež neutegoma poklical na svoj dvor ter ga imenoval za pisarja v papeškem obrednem uradu in dvornega obrédarja.

Pisateljji so tisti, ki delajo slavo, je rekel Cezarju. Johannesa Burcardus je bil papežu najpobožnejše vdan in podložen in je pisal preprost, pošten nemški dnevnik o vatikanskih vsakdanjih dogodkih. Rad je dobro jedel in pil, posebno rdeča vina, s čimer si je mimo papeževe naklonjenosti pridobil temnordeč barberinski nos in vzdevek »prijani Johanness. Ali v posebno važnih in skrivnih

zadevah se papež niti nanj ni zanesel. V takih primerih mu je Aleksander Borgja narekoval po dve in po tri pisma z nasprotno vsebino in ga pustil v negotovosti, katerega je nazadnje odposlal.

XVII.

Nekaj dni po svoji izvolitvi za papeža je Aleksander povabil Cezarja in Lukrecijo na svoj grad v Neplju. Tisto popoldne je poslal vse služabnike z doma, tako da ni ostala v hiši živa duša razen trojice Borgjičev. Sedel so v veliki dvorani okrog velike mize, ki so ležali na nji zemljevid Italije, zemeljska krogla in mrtvaška glava. Nihče jih ni poslušal razen debelih zidov. Sončni žarek je padal skozi ozko okno na Lukrecijino teme, ki je svetlo požarevalo. Aleksander in Cesare sta z dopadenjem zrla nanjo. V žarku je poplesavala zelena španska muha.

Ko je papež prvikat maševal, so se z njim vred vzpele na sedeže korarjev pri Sv. Petr. najlepše rimske zene. Duhovnikov, del sivih vranov, ne maram gledati preblizu sebe; saj tudi slabo dišijo, ti neumiti svetniki. Meni in bogi bolj pogodu so dehteca Julija Farnese, moja priscrčno ljubljena, moja madona, ki jo bom dal naslikati, sebe pa pobožno zamaknjenega pred njo, Lukrecija, moja hčerka, in vse ostale mlčne taščice, slavčki in kolibrji.

Zvrgole so in se smehljale in smejale v njegovo mašo. One so se smehljale kvisku, on pa dol, in Julija Farnese je vrgla poljubček v njegov amen.

Med občinstvom, ki je polnilo cerkev in deloma z začudenjem, deloma s studom gledalo to mašo, je bil firentinski menih fra Girolamo, ki je med nesvetim opravilom omedlel in se zgrudil na tla, tako da so ga morali sosedje

odnesti iz cerkve pod milo nebo. Pustili so ga ležečega med stebri v predvorju. Ko se je zbudil in mu je bilo, kakor da bi se dramil iz blazni! sanj, je vstal in se naslonil na stebel. Solze so mu tekale po licih, ko se je spet opametoval, in objel je stebel in gr poljubil.

O stebel! Kako vesel sem, da nisi človek! Bodi tega tudi ti vesel! Ti nimaš oč, da bi videl sramoto Rima in vsega sveta. Nimaš srca, da bi čutil muko tega življenja. O kamen, o hladni kamen, o ljubi kamen! Ohladi mi razbeljeno čelo, ki gori za njim vročica in Samsonovo hrepenenje; pritegniti tebe in vse stebre te cerkve k sebi, da bi se Sv. Peter grmč sesul na papeža in njegove papežiče! Ali, joj meni — je vzdihnil in stisnil stebel na svoje prvi — prešibak sem. Prešibaj in prestrahopeten.

XVIII.

Audienca pri papežu. V dolgi vrsti, spremljani od magistra ceremoniarum, dvornika in obrédarja Burkhardta, mrsavega in tenokrvnega moža, ki se ni znal čuditi in je z istim ravnodušjem zri na vse dogodke življenja, ko so šli mimo njega — tako tudi na to vrsto ljudi: so se pomikali mimo in po turški šegi poljubljali tla ob znožju njegove svetosti — duhovniki, nune, vitezi, kmetje, ženske, gospe, vlačuge.

Na le-teh se je s posebnim ugodjem ustavljalo papeževo oko. Spregovoril je s to in z ono po nekaj polglasnih besed, imenoval vsako Magdaleno in jih povabil v Vatikan: to ob štirih, drugo ob petih, tretjo ob šestih. Iste jedi ne preneseh bogve koliko. Menjava daje kuhinji mik. Ključanček, piščanček, golobček! To gre v slast. Trije golobčki pa pokvarijo človeku želodec.